ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган — 1991 йил 10 сентябрь, сешанба, 175-сон — НАРХИ: ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ МИЛЛИЙ БАНКИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

«Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига мувофиқ, халқаро иқтисодий муносабатлар соҳасида мустақил сиёсатни рўёбга чиқариш, ташқи иқтисодий фаолиятга хизмат кўрсатишни таъминлаш ва унинг самарадорлигини ошириш, республиканинг валюта маблағларини жамлаш ва улардан аниқ мақсадни кўзлаб фойдаланиш мақсадларида:

1. Ўзбекистон Республикасининг Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ташкил этилсин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ўзининг бошқа банклар билан ўзаро муносабатларини шартномавий асосда қуриши, чет эл валютасидаги операцияларни эса «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 17-моддасига мувофиқ амалга ошириши белгилаб қўйилсин.

3. Шу нарса белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасидаги юридик шахслар ва фуқароларнинг валюта маблағлари ташқи иқтисодий фаолият миллий банкида, республика ҳудудида ишловчи бошқа ваколатли банкларда сақланади.

Республиканинг юридик шахслари ва фуқаролари 1991 йил 1 ноябригача ўзларининг валюта маблағларини ана шу банклар ҳисобига ўтказсинлар.

Республика ҳудудидан ташқарида валюта ҳисоблари фақат Ўзбекистон республикаси давлат банкининг рухсати билангина очилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси:

Ўзбекистон Республикасининг Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг низом ва заҳира жамғармаларини ташкил этиш, моддий-техника базасини вужудга келтириш ва мустаҳкамлаш, уни юқори малакали мутахассислар билан таъминлаш тадбирларини кўрсин;

бир ой муддат ичида ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг низомини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин ҳамда ушбу фармондан келиб чиқадиган «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги таклифларни тайёрласин.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига ўз ишларини ташкил этишда амалий ёрдам берсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1991 йил 7 сентябрь.

Энгельс номли жамоа хўжалиги аҳли Фарғона вилоятида биринчилардан бўлиб, пахта теримига тушди. 1090 гектар ерга «Тошкент-6» навли уруғлик пахта экишган жамоанинг режадаги 32 центнер ўрнига гектаридан 50 центнерлик хирмон кўтариш учун курашаётган Абдуҳамид Жўраев бошлиқ бригадасида терим кундан кунга авж олдирилмоқда.

СУРАТДА: бригаданинг илғор теримчиси Иноятхон Абдуназарова кунига хирмонга 200—250 килограммдан пахта териб тўкмоқда.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

СССР Халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетининг мақоми ҳақида

Ижроия ҳокимияти тузилишининг давомийлигини таъминлаш зарурлигини эътиборга олиб, **қарор қиламан:**

1. СССР Халқ хўжалигини оператив бошқариш комитети республикалараро иқтисодий комитет тузилгунга қадар илгари СССР Вазирлар маҳкамаси бошчилик қилиб келган мамлакат иқтисодий ва ижтимоий турмушини жорий бошқариш вазифаларини бажариб туради.

2. СССР халқ хўжалигини оператив бошқариш комитети СССР ҳукумати томонидан илгари тузилган халқаро шартномалар ва битимлардан келиб чиқадиган ҳуқуқларни амалга оширади ва мажбуриятларни бажаради.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти М. С. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль.
1991 йил 6 сентябрь.

СССР Халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетида

6 сентябрь куни И. С. Силаев раислигида СССР Халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетининг навбатдаги мажлиси бўлди.

Дунёдаги ўн беш мамлакат Совет Иттифоқига ўз кредитларини берди ва ҳозир уларни республикаларда тақсимлашнинг аниқ манзарасини билиб олиш керак, деб хабар қилди комитетнинг матбуот шўъбаси. 1992 йил 1 январдан бошлаб марказ республикаларнинг кредит мажбуриятлари учун жавоб бермаслиги важидан ҳам шундай қилиш айниқса муҳимдир. СССР ҳукумати билан суверен республикалар ҳукуматларининг бозор муносабатларига ўтиш шароитида мамлакат иқтисодиётини тангликдан қутқариш соҳасидаги қўшма ҳаракатлари дастурида шундай деб ёзиб қўйилган. Комитет аъзолари кредит муаммосини ҳал қилишнинг икки йўлини таклиф қилдилар. Биринчи ҳолатда республикалар мустақил равишда кредит олиб, қабул этилган мажбуриятлар юзасидан ўзлари жавоб берадилар. Иккинчи ҳолатда республикалар хорижий кредитларни жалб қилиш мақсадида бирлашишлари ва кредитларни биргаликда узишлари мумкин.

Комитет раисининг ўринбосари Г. Явлинскийга комитет аъзоларининг хорижий кредитлардан фойдаланиш воситаси ва қоидаларини меъёрига етказиш соҳасидаги таклифларини ҳам умумлаштириш топширилди.

Чет элларнинг инсонпарварлик ёрдамидан фойдаланишни уюштирувчи марказий комиссия томонидан қўйилган масалалар муҳокама қилинди. 1990 йилнинг декабридан буён СССРга 50 дан кўпроқ мамлакатдан 270 минг тоннага яқин озиқ-овқат, дори-дармон ва бошқа юклар келди. ГФР, Голландия, Австрия ва Бельгия энг кўп миқдорда ёрдам юбордилар. СССР Ташқи ишлар вазирлиги, СССР Савдо вазирлиги ва СССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги мутахассисларининг фикрича, юборилган юкларнинг жами қиймати 700 миллион доллар чамаланмоқда, шундан 200 миллион долларлик дори-дармон юборилган.

Бироқ марказий комиссия раисининг ўринбосари В. Гуляшко берган ахборотни муҳокама қилиш давомида маълум бўлишича, бир қанча ҳолатларда республикалар инсонпарварлик ёрдами тарзида юборилган буюмлар кимга ва қандай қилиб аниқ етиб бораётганини билмайдилар, ёрдамни қабул қилиш, ташиш, қўриқлаш, йиғиш ва тақсимлаш воситалари пухта йўлга қўйилмаган, комиссиянинг ишида ошкоралик заиф. Совет Қизил крест жамиятининг ижроия комитетига республикалар билан биргаликда СССР Президенти М. С. Горбачёвга таклифлар тайёрлаш топширилди.

СССР Халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетининг мажлисларида кечиктирмай кўриб чиқилиши лозим бўлган энг муҳим масалалар рўйхати ҳам муҳокама қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДА СУҲБАТ

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов 8 сентябрда араб дунёсининг энг нуфузли рўзномаси «Ашшарқ ал-авсат» бош муҳаррири Осман Ал-Омейрани унинг илтимосига кўра қабул қилди ва унинг бир неча саволларига жавоб берди.

И. А. Каримов меҳмонга Ўзбекистон давлат мустақиллиги эълон қилиниши муносабати билан республика олдида турган вазифалар ҳақида гапириб берди.

Суҳбат чоғида фақат қардош республикалар билангина эмас, ҳамкорлик қилишдан манфаатдор бўлган барча хорижий мамлакатлар билан ҳам бевосита шартномалар тузиш имконияти пайдо бўлганлиги қайд этилди. Биз бундай манфаатли ҳамкорликни шу йилнинг август ойи ўрталаридаёқ, Ўзбекистон ҳукумат делегациясининг Ҳиндистон республикасига қилган сафари пайтида бошлаб юборган эдик, деди И. А. Каримов.

Осман Ал-Омейра ўз саволларига муфассал жавоб олгани, қизиқарли суҳбати учун Ўзбекистон Президентига миннатдорчилик билдирди.

Ўзбекистон Президенти матбуот шўъбаси.

ЭЛ ДАСТУРХОНИГА

Самарқанд вилояти Пахтачи райони боғбон ҳамда деҳқонлари жорий йилда 3 минг 250 тонна сабзавот, 2 минг 50 тонна мева-чева, 300 тонна картошка, 1 минг 650 тонна полиз, 1 минг 480 тонна узум ва бошқа ноз-неъматларни эл дастурхонига етказиб беришга аҳд қилганлар. Айни кунларда улар ўз сўзларининг устидан чиқиш учун пишиб етилган маҳсулотларни пешма-пеш териб, тайёрлов пунктларига етказиб бериш ва кечки сабзавот экиш ишларини тезу соз олиб боришаяпти.

Давлатга ҳозиргача 1200 тоннадан ортиқ помидор, сабзи, пиёз, 1000 тоннага яқин ҳўл мева, 241 тонна картошка етказиб берилди. Илғор хўжаликларнинг меҳнат аҳли бу борада белгиланган режаларни ошириб бажарганликлари тўғрисида ғалаба рапортига имзо чекмоқдалар.

Пушкин номли давлат хўжалиги жамоаси эл дастурхонига 88 тонна ўрнига 200 тонна сабзавот маҳсулотлари тортиқ этишди. Карл Маркс номли, Ленин номли жамоа хўжаликлари ҳам бу борадаги режаларни 110—120 фоизга етказдилар.

«Ғалаба», «Пахтакор», «Зарафшон», Калинин номли жамоа хўжаликлари деҳқонлари картошка тайёрлаш топшириқларини муддатидан анча илгари бажаришга эришдилар. Ноҳияда эл-юрт дастурхонига ширин-шакар ва сифатли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топшириш қизғин давом этмоқда.

Б. ШАМСИЕВ.

НАҚАДАР ШИРИНСАН, МУСТАҚИЛЛИК

УЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. ҚАРИМОВГА

Ўзбекистон ёзувчилари сизни, ҳукуматимизнинг аъзоларини, ака-ука, опа-сингилларимизни Ўзбекистон жумҳуриятининг Мустақиллик куни билан чин юракдан табриклайдилар. Бу кун авлодларимиз учун муқаддас бўлиб қолажаги ва Ўзбекистон жумҳурияти демократик давлат сифатида жаҳон халқлари назарида ҳурмат ва эътироф қозонажагига ишонамиз.

Мустақиллик қонуни қабул қилинишида катта жасорат кўрсатганингиз ва халқимизнинг асрий орзу-армонларини рўёбга чиқариш учун астойдил курашингиз, биз, Ўзбекистон ёзувчилари учун ҳам қадрлидир.

Уюшмамиз аъзолари чинакам мустақиллик ва демократияни таъминлаш йўлида ўз халқи ва давлатига сидқидилдан хизмат қилаверадилар.

Одил ЁҚУБОВ, Муҳаммад СОЛИҲ, Абдусаид КЎЧИМОВ, Иброҳим РАҲИМ, Муҳаммад АЛИ, Мирпўлат МИРЗАЕВ, Миразиз АЪЗАМ.

▽

Тошкент шаҳри. Жумҳурият Президенти ўртоқ Ислом Абдуғаниевич КАРИМОВГА.

Ягона давлат — жумҳуриятимиз мустақиллиги эълон қилингани билан табриклаймиз. Бунга ўз вақтида асос солингани учун миннатдормиз. Сизнинг тутган сиёсатингизни қўллаб-қувватлаймиз ҳамда унинг янада мустаҳкамланишида халқимиз бир тан, бир жон бўлишига ишончимиз комил.

Бўз район агросаноат уюшмаси ходимлари номидан Қодир ТУРДИЕВ.

▽

Ўзбекистон жумҳурияти раиси Ислом ака Карим ўғлига Америкадаги Туркистон жамияти қотиби Қурбонжон Рўзихожидан.

Ҳукуматингиз ва Ўзбекистон халқ вакиллари томонидан эълон этилган Ўзбекистон давлат мустақиллиги билан табриклаймиз. Бу хабар биз хорижда яшовчи туркистонликларни қувонтиради ва умидлантиради.

Яшасин улуғ ўзбек халқи мустақиллиги!

ГОНКОНГ шаҳри.

▽

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВГА.

Жумҳуриятимиз мустақиллиги эълон қилиниши жамоамиз хурсандчилигини ошириб юборди. Биз бу мустақилликни талабаларга янада пухта билимлар бериш, ёш авлодни жумҳуриятимизга садоқат руҳида тарбиялаш билан мустаҳкамлаймиз, Сизга мустақиллик йўлида туганмас куч-ғайрат, саломатлик ва қатъият тилаймиз. Жумҳурият мустақиллик фонди ташкил қилиш тарафдоримиз.

ТошДУ биология куллиёти жамоаси.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ РАИСИ КАРИМОВ ИСЛОМ АБДУҒАНИ ЎҒЛИ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПАРЛАМЕНТИ МИЛЛАТ ВАКИЛЛАРИГА

Муҳтарам парламент аъзолари!
Муҳтарам раис жаноблари!

Она юрт, бобо замин Туркистоннинг кўкрагига мустақиллик ва озодлик шамоли текканлиги, бу тарихий воқеа жумҳурият парламенти миллат вакилларининг овози билан қонунийлаштирилганини эшитиб бошимиз осмонга етди! Биз бекорга Оллоҳнинг уйи жойлашган Саудия Арабистонига, Маккайи Мукаррама ва Мадинаю Мунавварага келиб қолганимиз йўқ! Бунинг ҳаммаси энг аввало худонинг иродаси, қолаверса, Оллоҳга яқин ва мўътабар жойларда тоат-ибодат қилиб, сидқидилдан яратгандан сўрасак илтижоларимиз ижобат бўлади, юртимиз озод ва обод бўлади дея астойдил ишонганмиз! Оллоҳга минг бора шукурлар бўлсинким, неча ўн йиллик орзуларимиз амалга ошди!

Ватан ва миллат равнақи йўлида қилинаётган барча қутлуғ ишларга тилакдошмиз! Ишончимиз комилки, Ўзбекистон Жумҳурияти халқи жаҳоннинг энг етук ва маърифатли халқлари қаторидан ўрин олади!

Бу борада биз хориждаги ватандошлар, жигарларингиз қўлимиздан келган барча ишларга тайёрмиз!

Она халқимга қалбим тўридан энг эзгу тилакларимни йўллар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик ва ҳаётингизда бул каби саодатли дақиқалар доимо ёр бўлишини тилайман.

Камоли эҳтиром ила:

Зуҳриддин Мирза Обид ТУРКИСТОНИЙ, «Зуҳур клиник» фирмаси президенти, Саудия Арабистони.

▽

ТОШКЕНТ, ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ЎРТОҚ КАРИМОВГА.

Сизни Ўзбекистон мустақил давлат бўлганлиги билан табриклайман. Жумҳуриятимиз халқи фаровонлиги йўлида қилаётган ишларингизда битмас-туганмас омад, соғлиқ, бардамлик тилайман. Халқимиз дуоси ҳамиша мадад бўлсин.

Марғилон. **ТУРҒУНОВА.**

* * *

ТОШКЕНТ, Президент И. А. КАРИМОВГА.

Хайрли ишингизда буюк ғалабалар тилаймиз. Яшасин ҳур Ўзбекистон!

Когон шаҳри. **ЭШОНҚУЛОВЛАР оиласи.**

▽

ТОШКЕНТ ШАҲРИ, ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ АБДУҒАНИ ЎҒЛИ КАРИМОВГА

Тошкент вилояти мусулмонлари номидан сиз муҳтарамни Ўзбекистон мустақил жумҳурият деб эълон қилингани билан самимий табриклайман. Маълум қиламанки, барча мусулмонлар бу улуғ воқеани ғоят хурсандлик билан кутиб олдилар. Жума номозида оллоҳ таоло ҳузурига дуо қилиб, сиз муҳтарамга соғ-саломатлик ва муваффақият, мустақил Ўзбекистонга дадил қадам ва зўр тараққиёт тиладилар.

Тошкент вилояти бош имом хатиби Абдуғани АБДУЛЛО.

* * *

ТОШКЕНТ, ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВГА

Бош раҳбар мард, қўрқмас бўлсагина халқ муаммоларини ҳал қила олади. Олиб кетаётган йўлингиз албатта халқингиз фаровонлигини оширади. Белбоғингизни янада қаттиқ, маҳкам қилиб боғлаганингизга ишончим комил. Ўзбекистон мустақиллигини ҳеч ким буза олмайди. Жаҳон инсонпарвар давлатлари, халқи ишингизни қўллаб-қувватлайди, мустақиллик муборак, қадамингиз олға босаверсин!

Андижон. **РАҲМОНОВ.**

Республика Президенти, Олий Кенгаши, таҳририятимиз номига келаётган қутлов-телеграммаларнинг кети узилмаяпти. Унинг жуғрофияси ҳам кенг — Саудия Арабистони, Туркия, Олмония, қўшни республикалар, ўзбекистонликлар...

Зеро, уларни тўлқинлантирадиган ягона руҳ бор — у ҳам бўлса мустақиллик, озодлик...

Мустақиллик — айниқса муҳожирлар учун Ватан, юрт эди. Улар бу кунни биздан ҳам ортиқроқ севар, ҳис қилар эдилар. Шу сабаб қутловларнинг аксарияти чет эллардан — ватандошларимиздан. Афсуски, уларнинг ҳаммасини ҳам муштарийларга етказишнинг иложи йўқ. Ўқиймиз:

Туркия Республикаси Демократик ислоҳ партиясининг раҳбарияти номидан телеграмма йўллаган Ойқит Эдибали республикамиз мустақиллиги билан Ўзбекистон Президентини, ўзбекистонликларни самимий қутлабди, бундан буён энди ҳушёр бўлишга чақирибди.

Саудия Арабистонида яшаётган бир гуруҳ ватандошларимиздан ҳам айнан ана шундай мазмунда қутлов телеграммаси олдик.

Телеграммалар... Уларда чексиз қувонч, умидворлик бор...

Тошкент. Ўзбекистон жумҳурияти Президенти ўртоқ И. КАРИМОВга.

Ислом Абдуғаниевич, жасоратли қадам учун Сизга ташаккур. Умид қиламизки, халқимиз ўз мустақиллигини ҳимоя қила олади. Маданият фақат мустақил давлатдагина равнақ топиши, халқнинг нуфузи фақат мустақил давлатдагина тан олиниши мумкин. Маданият арбоблари турк — ўзбек маданияти ривожига ўз кучини аямай сарфлашга Сизни ишонтирадилар. Ўзбекистон маданият жамғармаси бошқарувининг раиси М. МАҲМУДОВ.

Қўшни Туркманистон республикасининг Тошҳовуз вилоятидан Исмоил Каримов ҳам бизни мустақиллик байрами билан табриклабди.

Шунингдек, Қашқадарё вилоятининг, Нишон райониданги, Ҳамза номли совхоздан Норбой Қаҳҳоров, Самарқанд вилояти Пахтачи район умумий овқатланиш корхонаси жамоаси номидан М. Жўраев, Жиззах шаҳридан Н. Юсупов, Ургут районидан Аҳроров, Паркент район ветеранлар кенгаши, Акмал Икромов район халқ депутатлари маҳаллалар кенгаши жамоаси номидан, Бухоро шаҳридан Шодиев, Мардонов ва шу каби бир қатор шахслар, меҳнат, ўқув жамоалари номидан ҳам қутлов телеграммалар олдик.

Телеграммалар... Уларда чексиз қувонч, умидворлик, жиндак ҳадик ҳам бор.

Мустақиллик... у бизга осонликча келмади ва осонликча қарор топмайди. Бу манзил шунчалик оғир ва узун бўлдики, унда ҳар қандай қувончга ҳам, ҳар қандай ҳадик, хавотирга ҳам ўрин бор.

Мустақиллик... Оҳ, нақадар ширинсан!

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ МАСАЛАЛАРИ БЎЛИМИ.

СССР ҚОНУНИ

ЎТИШ ДАВРИДА ССР ИТТИФОҚИ ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИ ИДОРАЛАРИ ҲАҚИДА

1-модда. Ўтиш даврида иккита мустақил палата — Республикалар кенгаши ва Иттифоқ кенгашидан иборат бўлган СССР Олий Кенгаши ССР Иттифоқининг олий ваколатли ҳокимият идорасидир.

Республикалар кенгашига ҳар бир иттифоқдош республикадан СССР ва иттифоқдош республикалар халқ депутатлари орасидан мазкур республикалар давлат ҳокимиятининг олий идоралари вакил қилиб юборадиган 20 депутат киради. РСФСРнинг федератив тузилиши ҳисобга олиниб, ундан республикалар кенгашида 52 депутат бўлади. Ўз таркибида республикалар ва мухтор тузилмалар бўлган бошқа иттифоқдош республикалар қўшимча равишда республикалар кенгаши таркибига ҳар бир республикадан ва мухториятдан бир депутатни вакил қилиб юборади. Республикалар кенгашида овоз бериш вақтида республикаларнинг тенг ҳуқуқлилигини таъминлаш мақсадида ҳар бир иттифоқдош республика бир овозга эга бўлади.

Иттифоқ кенгаши СССР халқ депутатлари орасидан иттифоқдош республикаларнинг вакиллари томонидан ҳозир мавжуд бўлган нормаларга мувофиқ ва иттифоқдош республикалар давлат ҳокимияти олий идоралари билан келишиб тузилади.

2-модда. СССР Олий Кенгашининг республикалар кенгаши билан иттифоқ кенгаши биргаликда қарорлар қабул қилиш йўли билан СССР Конституциясига ўзгартишлар киритадилар, ССР Иттифоқи таркибига янги давлатлар қабул қиладилар, ички ва ташқи сиёсатнинг энг муҳим масалалари юзасидан СССР Президентининг ахборотини тинглайдилар, Иттифоқ бюджетини ва унинг ижроси ҳақидаги ҳисоботни тасдиқлайдилар, уруш эълон қиладилар ва сулҳ тузадилар.

Республикалар кенгаши Иттифоқ идораларини ташкил этиш ва улар фаолиятининг таркиби ҳақида қарорлар қабул қилади, ССР Иттифоқининг халқаро шартномаларини тасдиқлайди ва бекор қилади.

Иттифоқ кенгаши СССР фуқароларининг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш масалаларини кўриб чиқади, СССР Олий Кенгаши ваколатига кирадиган ва республикалар кенгаши ваколатига мансуб бўлмаган барча масалалар юзасидан қарорлар қабул қилади. Иттифоқ кенгаши қабул этган қонунлар республикалар кенгаши маъқуллаганидан кейин кучга киради.

Иттифоқдош республикалар давлат ҳокимияти олий идоралари СССР Олий Кенгаши қабул этган қонунлар, иттифоқдош республика конституциясига зид бўлган тақдирдагина республика ҳудудида шу қонунларнинг амал қилишини тўхтатиб қўйишга ҳақлидирлар.

3-модда. Ички ва ташқи сиёсатнинг республикалар муштарак манфаатларига дахлдор бўлган масалаларини баҳамжиҳат ҳал қилиш учун республикалараро асосда СССР Давлат кенгаши тузилади. СССР Давлат кенгаши СССР Президентидан ва иттифоқдош республикаларнинг СССР Конституциясида кўрсатилган олий мансабдор шахсларидан иборат бўлади. СССР Давлат кенгашининг ишига СССР Президенти раҳбарлик қилади. СССР Давлат кенгаши ўз фаолияти тартибини белгилайди. СССР Давлат кенгашининг қарорлари мажбурий тусда бўлади.

4-модда. СССР вице-президенти лавозими тугатилади.

Агар СССР Президенти бирон-бир сабабга кўра ўз вазифаларини бажара олмаса (шу жумладан — саломатлиги ёмонлашганлиги СССР Олий Кенгаши тузадиган давлат тиббий комиссиясининг хулосаси билан тасдиқланган тақдирда), СССР давлат кенгаши ўз аъзолари орасидан СССР Давлат кенгаши раисини сайлайди, у СССР Президенти вазифасини вақтинча бажариб туради. Бу қарор уч кун ичида СССР Олий Кенгаши томонидан тасдиқланиши лозим.

5-модда. Халқ хўжалигини бошқаришни мувофиқлаштириб туриш, иқтисодий ислоҳотларни ва ижтимоий сиёсатни баҳамжиҳат ўтказиш учун иттифоқдош республикалар тенг асосларда республикалараро иқтисодий комитет тузадилар. Комитет раиси СССР Давлат кенгашининг розилиги билан СССР Президенти томонидан тайинланади. Мудофаа, хавфсизлик масалалари, ҳуқуқ-тартибот ва халқаро ишлар билан шуғулланувчи умумиттифоқ идораларига СССР Президенти ва СССР Давлат кенгаши раҳбарлик қилади.

Республикалараро иқтисодий комитет ва умумиттифоқ идораларининг раҳбарлари ўз фаолиятлари ҳақида СССР Президентига, СССР Давлат кенгашига, СССР Олий Кенгашига ҳисоб берадилар.

6-модда. СССР халқ депутатларининг мақоми барча депутатларнинг ваколат муддатигача, шу жумладан СССР Олий Кенгаши ва унинг органлари ишида қатнашиш ҳуқуқи ҳам сақланиб қолади.

7-модда. СССР Олий Кенгаши янги таркиби сессиясининг биринчи мажлисини СССР Президенти кечи билан 1991 йил 2 октябргача чақиради.

Янги таркибдаги СССР Олий Кенгашининг иши бошлангунча бўлган даврда мавжуд СССР Олий Кенгашининг ваколатлари сақланиб қолади, унинг сессияси палаталарнинг раислари томонидан чақирилиши мумкин.

8-модда. СССР Конституциясининг ушбу қонунга зид бўлмаган қоидалари амал қилаверади.

СССР Конституциясига СССР Олий Кенгаши қабул қилган ўзгартишлар барча иттифоқдош республикаларнинг қонун чиқарувчи идоралари томонидан тасдиқланганидан кейин кучга киради.

9-модда. Ушбу қонун, иккинчи моддадан ташқари, эълон қилинган пайтдан бошлаб кучга киради, мазкур модда янги чақириқ СССР Олий Кенгашининг биринчи сессияси очилган пайтдан эътиборан амал қила бошлайди.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 5 сентябрь.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Н. Н. ГУБЕНКОНИ СССР МАДАНИЯТ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Николай Николаевич **Губенко** СССР маданият вазири этиб тайинлансин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 7 сентябрь.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

СССР МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ ТЎҒРИСИДА

1. СССР Маданият вазирлиги зиммасига қўшма комплекс дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш асосида республикалараро маданий алоқаларни мувофиқлаштириб туриш вазифаси юклатилсин.

Шу мақсадда СССР Маданият вазирлиги ҳузурида республикалар маданият вазирларининг кенгаши тузилсин.

2. Республикалараро иқтисодий комитет маданият ва санъатни ривожлантириш қўшма комплекс дастурларини пул билан таъминлаш учун СССР Маданият вазирлиги ҳузуридаги маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармасига бюджетдан маблағ ажратишни кўзда тутсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 7 сентябрь.

СССР ДАВЛАТ КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

6 сентябрь куни Кремлда СССР Президенти М. С. Горбачёв раислигида СССР Давлат кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди, мазкур кенгаш СССР халқ депутатлари навбатдан ташқари V съездининг қарорларига мувофиқ тузилган эди.

Давлат кенгаши Болтиқбўйи республикаларининг мустақиллик бериш тўғрисидаги мурожаатномасини кўриб чиқди. Давлат кенгаши Болтиқбўйи республикаларининг СССР таркибига киришидан аввалги аниқ тарихий ва сиёсий вазиятни эътиборга олиб, шунингдек СССР халқ депутатлари V съездининг қарорларига асосланиб, Эстония, Латвия ва Литванинг мустақиллигини тан олишга қарор қилди.

Ҳарбий ислоҳот ўтказиш тўғрисидаги таклифлар ҳам кўриб чиқилди. Шу масала юзасидан давлат кенгаши СССР Мудофаа вазири Е. И. Шапошниковнинг маълумотини тинглади ва ҳарбий ислоҳот давлат комиссиясини тузиш зарур, деб топди.

Давлат кенгаши мамлакат иқтисодиёти аҳволининг айрим муаммолари юзасидан СССР халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетининг раиси И. С. Силаевнинг маълумотини, Г. А. Явлинскийнинг ахборотини муҳокама қилди ва келгуси мажлисда муҳокама қилиш учун биринчи галдаги масалаларни белгилади.

(ТАСС).

Бозор иқтисодиёти йўлида

КЕЛАЖАК КОРХОНАСИ ШАКЛЛАНМОҚДА

— Биз келажак корхонасини шакллантираяпмиз, — дейди СССР илмий ва инженерлик жамиятлари Ўзбекистон кенгаши бошқаруви қошидаги илмий-техника хизматларига ихтисослашган «Спутник» маркази директори Е. Шапулин. Унинг сўзларига ишониш мумкин, наинки, ўн нафар атрофида ходими бўлган бу ташкилот икки йил мобайнида бир неча миллион сўмлик иш бажаришга улгурди. Директорнинг кейинги сўзлари янада дадилроқ бўлди. У «Спутник» ҳозирнинг ўзида давлат лойиҳалаштириш идоралари ва институтлари билан жиддий рақобат қила олишларини ишонч билан айтди. Ҳақиқатдан ҳам шундаймикан? Наҳотки аллақандай номаълум марказ йиллар давомида шаклланган алоқалари, ишончли мижозлари, қудратли молияси бўлган давлат муассасаларига бас кела олса. Яқиндагина лойиҳалаш ишлари билан шуғулланамиз дея кўкрагига уриб чиққан ўнлаб, юзлаб шунга ўхшаш марказлар, ширкатлар ҳозир қаерда?

— АҚШда бизникига ўхшаган ташкилотлардан 60-70 мингтаси бор, бизда эса бундай нарсаларга йўл қўйилмасди. Барча янгиликларни таъқиқлаш сиёсати нималарга олиб келганини кўриб турибсиз. Қанчадан-қанча ижодий имкониятлар самарали техник ечимлар бефойда қолиб кетди. Рақобатсиз тараққиёт бўлмайди. Агар янги рақобатли ташкилотлар бўлмас экан, давлат сектори ҳеч қачон имкониятларини тўла ишга солмай, бояги-боягидай ўлда-жўлда, сифатсиз юмуш бажариб юраверади. Вазифаларни тез ва соз ҳал қиладиган ташкилотларнинг келажаги порлоқлигига ишончим комил. Шу боисдан ҳам биз тезкорлик ва юқори сифатни ўз шиоримиз деб биламиз.

— Евгений Александрович, «Спутник»нинг асосий фаолиятлари нималардан иборат?

— Фаолиятимиз серқирра. Асосан ишлаб чиқариш, программалаш, лойиҳа ишлари ва экологияни муҳофаза қилиш жабҳаларидаги илмий-техника ечимлари билан шуғулланамиз. Марказимиз буюртмачилар — ишлаб чиқариш жамоалари билан уларнинг топшириқларини бажарувчи ижодий ходимлар ўртасидаги муносабатларни мувофиқлаштириш вазифасини ўтайди. Биз билан мингга яқин ўз ишининг ҳақиқий усталари ҳамкорлик қилишади. Улар чуқур фикрловчи ҳақиқий ижодкорлардир. Жамоамизга республика Давлат қурилиш қўмитаси лойиҳа изланиш ишларини олиб бориш ҳуқуқини берган. Кўз тегмасин, ҳанузгача бажарган ишларимиз ёмон баҳолангани йўқ. Ғарбда «фирма шарафи» деган ибора бор. Биз биринчи кунданоқ ана шу шарафга доғ туширмасликка интилаяпмиз.

Ҳозир Риштон мебель фабрикасининг анча мураккаб лойиҳаси тугалланаяпти. Чирчиқ шаҳрида автомобиль йўли кўпригининг лойиҳасини тайёрлашга буюртма олдик. Мутахассисларимиз Ўзбекистон Фанлар академияси билан биргаликда «Сурхандарьягаз» ишлаб чиқариш бирлашмасини хўжалик юритишнинг янги усулига ўтказиш борасида кенг кўламли қизиқарли ишни рўёбга чиқаришди. Бу ерда ана шу соҳада илк бор 1992 йилгача бўлган ижтимоий-иқтисодий ҳолатни режалаштиришга ҳаракат қилинди. Булардан ташқари «Таштеплосеть»нинг қувурлар ётқизиш бўйича шошилинч буюртмаларини бажариб бераяпмиз.

Энг муҳим муаммолардан бири атроф-муҳитнинг мусаффолигини сақлашдир. Жамоа бу борада ҳам анча хайрли вазифаларни амалга ошираётир. Чунончи, Жамбул фосфор заводида хом ашё қолдиқларидан фойдаланиш йўлга қўйилди. Бу вазифа ушбу соҳанинг билимдони, профессор Воробьёв бошлиқ бир гуруҳ ленинградлик олимлар томонидан ҳал этилди.

— Сиз билан кўплаб ижодий жамоалар ва ҳатто давлат идоралари ҳам вақтинчалик ҳамкорлик қилишни исташади. Бунинг боиси нимада?

— Келинг, шароитимиз билан таништирай. Айтайлик, давлат лойиҳалаш институтига келган буюртмачи тахминан «бу йилги планга киритолмаймиз. Сабр қилишга тўғри келади» деган жавоб олади. Лекин у кутолмайди, объектини жадал фурсатда ишга тушириши лозим. Бундай одам бизга мурожаат қилса, дарров дили равшан бўлади. Буюртмасини зудлик билан бажариб берамиз. Чунки бизнинг ижодий ходимларимиз, мутахассисларимиз кўп. Улар тез ва ҳалол ишлашдан манфаатдордирлар. Зеро, марказ маблағнинг 85 фоизидан ошиғини бевосита ижрочиларга тўлайди. Яна қаерда шундай ҳақ олиш мумкин. Давлат муассасаларидами? Бекор гап. Шу боисдан бўлса керак биз билан ҳамкорлик қилиш истагини билдираётган инженер-техник ходимлар, зиёлиларнинг сафлари кундан кунга ўсиб бораяпти. Биз давлат идораларидан мутахассисларни зўрлик билан тортиб олаётганимиз йўқ. Шунчаки одамлар баракали меҳнатларига яраша ҳақ олишни исташади.

Бошқарув марказида бор-йўғи 12 киши ишлайди. Улардан 8 нафари менежер. Менежерлар бекор ўтиришмайди, буюртмачиларни ўзлари излашади ва шартномалар тузишади.

— Бозор иқтисодиёти шароитида куюб қолишдан қўрқмайсизларми?

— Сира ҳам. Чунки биз айни шундай шароитда ишлашга мослашиб олганмиз. Ҳозирча бизга муносиб рақобатчилар йўқ. Балки кейинчалик пайдо бўлар. Бу келажакнинг иши. Лекин биз ҳам бир жойда қотиб қолмаймиз, изланамиз, янги имкониятлар қидирамиз.

Суҳбатни
М. КИМ олиб борди.

Самарқанд вилоятининг Қўшработ ноҳиясидаги Очил Қодиров номли давлат хўжалигида чорва қишловини пухта ҳозирлик билан кутиб олиш ҳаракати қизғин давом этмоқда. Бу ишга чўпонларнинг четдан куч жалб қилмаслик ташаббуси асосида киришилди. Мухбиримиз Е. Ботиров чўпонлардан Зиёдулла Ғаниев, Зокир Жанонов, Собир Ғаниев, Кураш Абдулаҳадов, Қудрат Маҳамадиевларни ем-хашак базасини яратиш ишига киришиш олдидан суратга олган.

УНГДАГИ СУРАТДА: давлат хўжалиги чорвадорларининг механизм ёрдамида озуқа жамғарилаётгани тасвирланган.

Ўтмишингиздан хабардормисиз?

ХОРИЖДАГИ ХОРАЗМЛИКЛАР

Одамларнинг ўзаро суҳбатларида баъзан шундай гаплар қулоққа чалиниб қолади: Амриқода ўзбеклар маҳалласи бормиш, Олмонияда хиваликлар яшармиш, Арабистонда фалон хоразмликни кўрибмишлар ва ҳоказо. Бу миш-мишлар қанчалик тўғри ёки нотўғрилигини вақт кўрсатаверади, албатта. Бироқ ҳар қандай миш-мишнинг тагида ҳам ҳақиқат зарралари бўлиши, шубҳасиздир. Тарих фани дунёга тариқ доналаридай сочилиб кетган арман ва яҳудий халқларининг тақдирини бирмунча ёритган. Уларнинг дарбадарлик қисмати тарихий адабиётдан бадиий адабиётга кўчиб улгурган ҳам. Тақдир тақозоси билан киндик қони томган ерни ташлаб кетишга мажбур бўлган ва бир умр ўз юрти соғинчида — илинжида юрган халқлар йўқми ҳали?!

Яқиндагина миллий можароларга сабаб бўлган воқеалар замирида ана шу соғинч туйғуси ётмаган эди, деб ким айтаолади?! Мен бу ерда машҳади турклари ва қрим татарлари билан боғлиқ воқеаларни назарда тутмоқдаман. Майли, машҳади турклари ўз қавмларидан айро тушганига анча бўлган, улар вақтдан боболари юртидан узоқлашиб-ётлашиб кетган, дейлик. Аммо қрим татарлари-чи? Уларнинг ўз ватанларидан жудо қилинганига унча кўп бўлмаган эди. Бор-йўғи икки авлод умрича ҳижронда яшадилар, холос. Одатда, бутун дунё халқларида шундай бир яхши удум бор: ҳар бир одам ўз насл-насабининг, ҳеч бўлмаса, етти авлодини аниқ эсда тутади. Ўзбекистоннинг чекка районларида бундай удум ҳали ҳам сақланиб қолган. Бу деган сўз, демак етти авлодгача бегоналашиш бўлмайди, деганидир. Қрим татарларининг ҳам иссиқ гўшаси ҳали совуб улгурмаган эди.

Машҳади туркларники эса, «ўлан тўшаги» бўлмаганлиги учун ҳам иссиғини — ҳовурини нисбатан тезроқ совурган эди. Ҳар икки халқнинг тақдири Олий Совет сессияси кун тартибига қўйилганда ҳам биринчисининг тезроқ ҳал қилиниши, яъни қрим татарларини ўз она юртларига қайтиши масалалари аниқ режалаштирилганлиги шундандир. Машҳади турклар тақдири эса, замон ҳукмига ҳавола этилди. Жабрдийда халқнинг учинчи бор ватангадолигидир, бу.

Во, дариғ! Бу гапларни нега ўртаниб айтаётирман? Шунинг учунки, хоразмликларнинг етти ярим аср олдинги авлодларининг бир қисми, энг жанговар, ориятли қисми бошига ҳам айнан шундай кунлар тушган экан.

Яқинда Озарбайжон Фанлар академиясининг академиги З. М. Бунёдовнинг «Хоразмшоҳ — Ануштегинлар давлати» (1097—1231) китобини ўқиб қолдим. Ҳурматли олим сўнгги хоразмшоҳ Жалолиддин ва унинг суворийлари тўғрисида илиқ ва аниқ маълумотлар беради. Султон Жалолиддин хоинона ўлдирилгандан сўнг хоразмлик жангчи-суворийларнинг тақдири ҳам фожиона тус ола бошлайди. Улар Яқин Шарқ ва Олд Осиёнинг, Болқон ва Кичик Осиёнинг турли феодалларига хизмат қиладилар. Турли-туман жангу-жадалларда иштирок этадилар. 1244 йил 17 октябрда хоразмликлар Миср қўшинларига қўшилиб, суриялик айюбийлар ва салибчиларни тор-мор этадилар. Бундан сал олдин улар Бекаа водийсини, Дамашқни, Паластинни, Қуддусни остин-устун қилиб юборган эдилар. 1246 йилда хоразмликлар билан Миср султони, Халаб ва Ҳомс ҳокимларининг бирлашган кучлари ўртасида шиддатли жанг бўлиб ўтади. Бу жангда хоразмликлар қаттиқ мағлубиятга учрайдилар. Ана шундан кейин уларнинг бир қисми Сурияда, бир қисми Мисрда қолади, бир қисми эса мўғуллар хизматига кирадилар. Шу билан Яқин Шарқда Хоразм қўшинларининг жанговар ҳаракатлари тугайди.

Солномачиларнинг айтишича, хоразмшоҳ амирларининг айримлари Миср султони Сайфиддин Кутуз хизматига кирадилар. 1260 йил 4 апрелда Паластиннинг Жалут деган жойида мисрликлар билан мўғуллар ўртасида жанг бўлади ва мўғуллар қочишга тушадилар. Ал-Макризийнинг айтишича, Сайфиддин Кутузнинг асл номи Маҳмуд ибн Мамдуд бўлган, онаси Жалолиддиннинг синглиси ва отаси эса Жалолиддиннинг дойи — жияни экан. Шунинг учун ҳам у «Мен тоғам Жалолиддин учун мўғуллардан ўч олдим», деган экан. (Ал-Макризий). Хоразмликлар Мисрда, Суриянинг шимолида ва Ироқда ҳамда жануби-ғарбий Анатолияда муқим бўлиб қоладилар. Хоразмликларнинг авлод-аждодлари ҳозир ҳам Шимолий Ироқнинг Мосул ва Киркук музофотларида яшайдилар.

Академик Бунёдовнинг таъкидлашича, бу вилоят — музофотларда яшовчи хоразмликлар ўзларини туркман, деб атайдилар. Анатолияда эса хурзумли номидадирлар ва Хурзумли қишлоғида яшайдилар. Туркиянинг Манис вилояти ва Эгей денгизи қирғоқларида саккизта шундай қишлоқ бор экан. Шарқий Анатолияда хоразмликлар Кўтоҳ ва Олашеҳир музофотларида жойлашадилар. Уларнинг авлод-аждодлари ҳозир ҳам Хорзом оширан-Овачик, Хорзом алаяка, Хорзом Саздара, Хорзам Кесерлар, Хорзоми Энбелли қишлоқларида, шунингдек, Суриядан қочган хоразмликларнинг авлодлари Урфа вилоятининг яна учта қишлоғида ҳам истиқомат қиладилар.

Ана энди ўйлаб кўрайлик, етти ярим асрлик давр ажратиб турган қондошлик қайда-ю, бор-йўғи 50 йиллик давр ажратиб турган жондошлик қайда?! Демак, хориждаги хоразмликларни боболар юртига қайтаришга даъват қилишнинг ҳеч бир маъноси йўқдир. Уларнинг асли ёзғути шунақа бўлган.

Муҳаммад ЁҚУБ,
ўқитувчи.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қонуни

СССРДАГИ ДАВЛАТ ТЎНТАРИШИНИНГ САБАБЛАРИ ВА ҲОЛАТЛАРИНИ ТЕКШИРИШ ЮЗАСИДАН ПАРЛАМЕНТ КОМИССИЯСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ, УНИНГ ВАКОЛАТЛАРИ ВА ФАОЛИЯТИ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1-модда. СССР Конституциясининг 120-моддасига мувофиқ 1991 йил 18-21 августда содир бўлган давлат тўнтариши сабаблари ва ҳолатларини текшириш юзасидан СССР Олий Кенгаши парламент комиссияси тузилсин.

2-модда. Комиссия таркибига сайланган СССР халқ депутатлари комиссия ишлаган вақтда бошқа вазифаларни бажаришдан озод қилинади, уларнинг иш ҳақи сақлаб қолинади.

3-модда. Комиссиянинг асосий мақсади 1991 йил 18-21 август кунлари СССРда рўй берган давлат тўнтаришининг амалга оширилиши ҳолатларини текшириш ва таҳлил қилишдан ҳамда бу воқеага сиёсий баҳо беришдан иборат.

4-модда. Комиссиянинг вазифалари: давлат тўнтаришини ташкил этиш сабаблари ва мақсадларини текшириш, унда иштирок этган Иттифоқ давлат тузилмалари ва мансабдор шахсларни аниқлаш;

Давлат тўнтаришини тайёрлаш ва амалга оширишда умумиттифоқ жамоат ташкилотлари, уларнинг идоралари ва мансабдор шахсларнинг ролини аниқлаш;

Амалдаги қонунларнинг тўнтаришни олдини олиш ва унга барҳам беришни қийинлаштирган камчиликларини аниқлаш, бу камчиликларни бартараф этиш юзасидан таклифлар ишлаб чиқиш.

5-модда. Комиссия текшириш якунлари юзасидан 1991 йил 1 декабрга қадар СССР Олий Кенгашига маълумот тақдим этсин.

6-модда. Комиссия қуйидаги ҳуқуқларга эга.

Давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахсларини, фуқароларни, шу жумладан халқ депутатларини тушунтириш бериш учун чақириш. Бу шахсларнинг тушунтиришларини комиссия аъзолари эшитадилар ва протокол тузадилар;

Комиссия тузилишига сабаб бўлган ҳолатларни текшираётган ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг ҳар қандай материаллари билан танишиш;

Давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг ҳар қандай ҳужжатлари ва бошқа материаллари билан танишиш, улардан нусха кўчириш, шунингдек комиссиянинг фикрича, бу ҳужжатлар унинг олдига қўйилган вазифаларни ҳал этиш учун фойдаланилиши мумкин бўлса, бу ҳужжатларни вақтинча, қўли билан бир сутка муддатга олиш; Ҳужжатларни олганлик тўғрисида акт тузилади;

Ўз хатти-ҳаракатлари ёки лоқайдлиги билан текширишни холисона ўтказишга қаршилик қилаётганлиги хусусида далиллар бўлган СССР давлат идоралари ва умумиттифоқ жамоат ташкилотларининг мансабдор шахсларини қонунга мувофиқ хизмат лавозимларини бажаришдан вақтинча четлаштириш тўғрисида тегишли органлар олдига масала қўйиш;

Тегишли рухсатномага эга бўлган текширувчилар билан бирга ҳар қандай иншоотга (уларнинг махфийлик тартибидан қатъи назар) кириш ҳамда СССР халқ депутатларининг махфий ахборот билан танишиш қоидаларига мувофиқ махфийлик даражасидан қатъи назар ҳужжатлар ва бошқа материаллар билан танишиш;

давлат идоралари жамоат ташкилотлари вакилларини, олимлар ва мутахассисларни ўз ишига текширувчилар сифатида жалб қилиш. Комиссиянинг мазкур шахсларни ишда қатнашишга жалб этиш тўғрисидаги қарорига асосан тегишли корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарлари дарҳол (бир кун ичида) уларни комиссия ихтиёрига юбориш тўғрисида буйруқ чиқарадилар.

Текширувчилар ва мутахассисларни жалб этиш билан боғлиқ ҳамма харажатлар СССР Олий Кенгаши бюджетидан қопланади.

7-модда. Комиссия ўз фаолиятида СССР Конституцияси ва СССР қонунларига, республикалар Конституциялари ва қонунларига, СССР Президенти ва республикалар Президентлари фармонларига, шунингдек ушбу қонунга асосланадилар.

8-модда. Комиссия мажлислари унда комиссия таркибининг камида ярми қатнашаётган бўлса, ваколатлидир.

Қарор комиссиянинг рўйхатдаги таркиби кўпчилик овози билан қабул қилинади.

9-модда. Кичик комиссиялар комиссия составидан ана шундай кичик комиссиялар ташкил этилса, ўз соҳасида текшириш олиб боради ва ўз таклифларини комиссияга тақдим этади.

10-модда. Комиссия раиси комиссиянинг ишини ташкил этади ва унинг мажлисларини бошқаради, шунингдек кичик комиссиялар ишини мувофиқлаштириб туради.

11-мода. Комиссия мажлислари ёпиқ бўлади ёки унинг қарорига мувофиқ очиқ ўтказилади.

Комиссиянинг иши тўғрисида унинг раиси ёки комиссия қарори билан вакил қилинган киши ахборот беради.

12-модда. Комиссия унинг иши давомида олинган махфий ёки сир сақланадиган ахборот ошкор бўлиб қолмаслигини таъминлайди.

13-модда. Комиссия ўз фаолиятини СССР Олий Кенгашига маълумотнома тақдим этиш билан тугатади.

Комиссиянинг алоҳида фикрга эга бўлган аъзоси уни СССР Олий Кенгашига маълум қилишга ҳақлидир.

Маълумотномадаги хулоса ва таклифлар СССР Олий Кенгаши сессиясида кўриб чиқилиши лозим, улар юзасидан СССР Олий Кенгаши қабул қилган қарорларни бажариш давлат идоралари, жамоат ташкилотлари ва бу ҳужжатлар юбориладиган мансабдор шахслар учун мажбурийдир.

14-модда. Комиссиянинг у ёки бу мансабдор шахс хатти-ҳаракатларида жиноят белгилари борлигидан далолат берувчи материаллари прокуратура идораларига топширилади.

15-модда. Давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахслари комиссия ва унинг аъзолари кўрсатмаларини бажаришга ҳамда комиссия ишига кўмаклашишга мажбурдирлар.

Комиссия ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунларига мувофиқ тушунтириш беришдан бош тортганлик, ҳужжатларни ва бошқа материалларни бермаганлик, йўқ қилиб ташлаганлик, сохталаштирганлик, ёлғон кўрсатма берганлик ёхуд бошқа шаклда комиссия ишига тўсқинлик қилганлик учун мансабдор шахсларни қонуний тартибда интизомий, маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги масалани қўйишга ҳақлидир.

16-модда. Ушбу қонун имзоланган пайтдан бошлаб кучга киритилсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти
М. ГОРБАЧЁВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 31 август.

Одамнинг бошига кулфат тушгандагина у миллат танламайди. Уларни уруш бирлаштирган эди: улар учун ягона Ватан бор эди, холос.

— Ажаб ўзгаришлар бўлди-я, — дейди Абдуллажон Тешабоев. — Энг олий ҳакам — вақт экан.

Улар Андижон вилоятининг Советобод шаҳрида истиқомат қилишади. Шаҳар шулар туфайли кўркам ва файзли. Унда 60 дан зиёд миллатнинг 34 минг вакили аҳил яшайди.

СУРАТДА: меҳнат ва уруш ветеранлари — И. Шокиров (чапдан) Н. Журавлев, М. Ўринбоев, А. Тешабоевлар ўзаро суҳбатлашаяптилар.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

МИРЗАЧЎЛ ЎЗЛАШТИРИЛГАНЛИГИНИНГ 35 ЙИЛЛИГИГА

МИРЗАЧЎЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

Бундан 16 йил илгари Ильич районида КПСС XXV съезди номли саноат мажмуи ташкил этилганди. Ҳозир у қайтадан таъмирлана бошлади. Қорамолларни боқиб семиртириб, гўштга топшириш ана шу хўжалик фаолиятининг асосий йўналиши ҳисобланади. Лекин кейинги вақтда корхона ўз олдига қўйилган вазифаларни яхши бажара олмади.

Гап шундаки, мажмуанинг технология жиҳозлари яроқсиз ҳолга келиб қолди. Шамоллатиш қурилмалари, озуқа аралаштириш ва бошқа ускуналар ишламай қўйган эди. Аслида барча ишларни қўлда бажаришга тўғри келарди. Бунинг натижасида молларга ўз вақтида ем-хашак берилмас, бузоқлар ҳам камайиб кетган эди.

Хўжаликнинг янги раҳбарияти таъмирлашдан ташқари ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун енг шимариб ишга киришди. Бузоқлар ва омихта ем етказиб бериш юзасидан шартномалар туза бошладилар. Бугунги кунда вилоятда ана шу хўжаликни ривожлантиришга катта эътибор беришмоқда. Унинг олдига Мирзачўлда етиштирилаётган гўштнинг камида 40 фоизини таъминлаш вазифаси қўйилмоқда.

Таъмирлаш ишлари 1992 йилнинг биринчи чорагида тугалланиши лозим. Режалаштирилган ишларнинг ҳаммаси бажарилса, хўжалик ҳақиқий гўшт фабрикасига айланади.

x x x

СИРДАРЁ районидаги «Правда» колхози сут-товар фермасидаги ибтидоий озуқахона ўрнини йирик озуқа цехи эгаллади. У бир кеча-кундузда қирқ тонна ем-хашак тайёрлаш қувватига эга. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бунинг натижасида озуқанинг учдан бир қисмини тежаб қолиш, унинг сифатини яхшилаш имкони пайдо бўлади. Шу тариқа фермадаги маҳсулотнинг таннархи ҳам пасаяди.

Хўжаликда бошқа янгилик ҳам бор. 4 тонна сут кетадиган музлаткич камерасини созлаш ва ишга тушириш ниҳоясига етказилмоқда. Ундан келадиган наф кўриниб турибди — сут заводи топширилган маҳсулот учун анча кўп ҳақ тўлайди, маҳсулотнинг узоқ муддат сақланишига кафолот берилади.

x x x

«ЯНГИЕРВОДСТРОЙ» трестида энди уй-жой олиш учун навбатда турганлар йўқ. Янгиердаги турар жой даҳаларидан бирида қурилган 12 хонадонли уй топширилиши билан муаммо ҳал этилди.

Эндиликда трестнинг бир неча ходимларигина уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтождирлар. Жамоада ўсиб келаётган ёш авлодга ҳам ғамхўрлик қилишмоқда. Санаторий усулидаги 5-болалар боғчасини трест ўз оталиғига олган. Яқинда у тўкис тугал ремонтдан чиқарилди, бинокорлар санитария-техникаси ва иситиш тизимини бутунлай янгиладилар, қўшимча ускуналар олиб бердилар.

(ЎзТАГ мухбири).

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

ШОФИРКОН РАЙОНИДАГИ «ЛЕНИНОБОД» ЖАМОА ХЎЖАЛИГИ РАИСИ ДАВЛАТ АСАДОВ БИЛАН МУСОҲАБА

— Давлат ака, кейинги пайтларда матбуот саҳифаларида илғор хўжаликлар, меҳнат кишилари ҳақида ёзилган мақолалар камдан-кам кўзга ташланяпти. Назаримда, айрим рўзномалар кўпроқ шов-шувлар кетидан қувишиб, оддий кишиларни унутиб қўймоқда. Ўзбек пахтакори илгари қандай ишлаган бўлса ҳозир ҳам шундай меҳнат қилмоқда. Келинг, бу сафар шу ҳақда суҳбатлашайлик.

— Мен ҳам бу ҳақда кўпдан бери ўйлаб келаман. Айрим матбуот нашрларини варақласангиз нуқул олдиқочди гапларга кўзингиз тушади. Мамлакатда сиёсий ва иқтисодий вазият барқарор эмас. Баъзилар бундан фойдаланиб, сиёсий сармоя тўплашга киришиб кетди. Мени ташвишга солаётган нарса шуки, бугун эл дастурхонига ноз-неъмат етказиб бераётган кишилар жамиятнинг қолоқ қисми деб айбланмоқда. Халқда азалдан қолган гап бор: «Аввал иқтисод, кейин сиёсат». Мен гапни узоқдан бошламоқчи эмасман. Биргина хўжалигимизда бу йил 5.170 тонна пахта, 415 тонна сабзавот, 198 тонна полиз маҳсулотлари етиштириш мўлжалланган. Хўш, биз ҳам сафсата сотадиган бўлсак унда аҳволимиз не кечади? Ишлаган тишлайдида. Бултур хўжалигимизда ҳар гектар пахта майдонидан 40,6 центнердан ҳосил кўтарилди. Пахтанинг ўзидан 6,5 миллион сўм даромад қилинди. Ҳозир жамоа хўжалигимиз аъзолари шунинг ҳисобига кун кўришаяпти.

— Билишимча, сиз раҳбарлик қилаётган хўжаликнинг ибратли ишлари республика Вазирлар маҳкамасининг июль ойида бўлиб ўтган йиғилишида тилга олинганди...

— Хўжалигимиз кўп тармоқли. Ҳар бир соҳага алоҳида эътибор керак. Мен омад деган гапларга ишонмайман. Жамоа хўжалигида эришилаётган ютуқларни қуйидагича изоҳламоқчиман: ҳозир хўжалигимиз ҳудудида 14 минг киши истиқомат қилади. Мана шу аҳолининг 3,5 минги хўжалигида ишлайди. Ишчи кучи бисёр. Кунлик режани ошиғи билан бажарган кишиларга қўшимча ҳақ тўлаяпмиз. Хўжалигимизда оилавий пудрат асосида ишлаётганлар кўп. Улар эндиликда буйруқларсиз ишлашга ўрганиб қолишди.

— Шу пайтгача матбуот саҳифаларида пахта яккаҳокимлиги тўғрисида кўп мунозаралар бўлди. Ҳозир деҳқонларга ер берилаяпти. Пахта майдонлари қисқараяпти. Бунинг ижобий натижалари сезиляптими?

— Ҳа, шу пайтгача пахта яккаҳокимлиги деҳқонни хароб қилди, деб жар солганимиз рост. Кейинги икки йил давомида 20 гектар янги мевазор барпо этдик. Бу йилги пишиқчилик ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Аммо деҳқоннинг машаққатли меҳнати ҳалиям қадр топмаяпти. Бир мисол айтай: консерва заводларимиз ва тайёрлов идораларимиз ҳали ҳам ўз ишларини қайта қурганлари йўқ. Акс ҳолда хўжалигимизнинг мева-сабзавот ортилган тележкалари ҳафталаб Ғиждувон консерва заводида навбат кутиб туришмасди. Районимизда агрокомбинат ташкил этилган. Биз ҳар йили мана шу идорани сақлаб туриш учун 40 минг сўм бадал тўлаймиз. Агрокомбинатнинг иккита тайёрлов идораси бор. Аммо, уларнинг бирортаси пишиқчилик даврида «Аҳволинг қандай?» деб сўраган эмас. Шу ҳам агрокомбинат бўлдими? Агрокомбинатдан натижа бўлмагач, ўзимиз харидор излаяпмиз. Ҳозир Самарқанддаги консерва заводлари билан шартнома туздик. Шундай қилмасак бўлмайди. Бизда мева-сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириладиган майдонлар пудратчилар тасарруфида. Агар улар бу йил кўнгилдагидек даромад олинмаса кейинги йили шартномани бекор қилишни талаб этишади. Одамларнинг қўли ишдан совуйди. Бу хўжаликнинг баракасини учиради. Қарс икки қўлдан, дейишади. Бир томон астойдил жон куйдирсаю иккинчи томон томошабин бўлса — бундан ёмони йўқ.

Суҳбатдош:
М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Инсон ва қонун

ГАЗАНДАЛАР ГУРУҲИНИНГ ТУГАТИЛИШИ

ЭШИКДАН кириб келган кишини ким кўкрагидан итаради. Меҳмон отангдан улуғ дейдилар. У меҳмон бўлмасачи... Йўқ, хавотир олманг, у шунчаки иш билан, айтайлик у ёқ бу ёқни қараб кетиш учун бирор давлат ташкилотининг номидан келиши ҳам мумкин-ку?! Нотаниш одам, туйқус ундан ҳужжат сўрашга ийманасиз, албатта. Хўп, сўрадингиз ҳам дейлик. У бирорта (қуриб кетгурни тайёрлаш мушкул эмас ахир) ҳужжат кўрсатади: «Ишонмадингиз-а, яхши эмас» дейди. Хижолат тортасиз. Агар у милиция формасида турса — осойишталик посбони либосининг ўзи ҳужжат, уларнинг ҳуқуқи эса... Қўяверинг, бир пиёла чойни баҳузур ичайлик, ичимиздан қиринди ўтмасин, суянадиган қўриқчимиз омон бўлсин. Уларга инонмасак...

Лидия Галатованинг уйига ўтган йили, баҳорнинг биринчи куни нотаниш милиция ходими кириб келди. Кампир уни дастурхонга таклиф қилишни ҳам, шахсини суриштиришни ҳам билмай қолди. Номаълум одамнинг кимлиги тушига кирибдими, нимани сўраса айтди, қизиққан жойини кўрсатди. Шубҳаланиш қаёқда дейсиз, қайтага давлат одамига кўмаклашганидан хурсанд бўлди ҳам. Фақат орадан бир ҳафта ўтиб — 6 март куни тунда унинг уйига 3 киши бостириб кирди. Ана шундагина кампир ўша ташриф беҳуда эмаслигини англади, бироқ кеч бўлган эди. Қароқчилар кампирнинг 18 яшар невараси ва куёви Сергей Матросовни пишиқ арқон билан боғлаб қўйишди. Кампирнинг ўзини эса ваҳимали гаплар билан қўрқитишди. Босқинчиларнинг қўлидаги кесма милтиқ ва ов пичоғини кўрган, неварасининг бадном бўлишидан чўчиган Лидия опа бор бисотини бермасдан иложи йўқ эди. Қароқчилар унинг Педагог кўча 27-уйидан 2718 сўмлик турли-туман буюмларни олиб чиқиб кетишди.

10—11 март куни «Ленинизм» колхозининг Қизил Ўзбекистон кўчасида яшовчи Раиса Раҳматулина уйига қуролланган номаълум одамлар келишади. Унинг ўғли ва келинини «иш»га халақит бермасликлари учун боғлаб қўйишди. Уй бекасининг кўз олдида иссиқ асбоб билан азоб беришди. Бунга ким чидайди? Табиийки, буви азобли ҳолатга тезроқ барҳам бериш учунноилож чақирилмаган меҳмонларга 1711 сўмлик буюмларни қўшқўллаб тутқазди.

11 март, тун. Жамбул посёлкасининг Қизил Шарқ кўчасидаги уйда тўс-тўполон кўтарилди. Уй бекаси қўшнилару милицияни ёрдамга чақирди, уч нафар қуролли киши дарров яширинишди. Афтидан Станислав Черняхнинг кампири шу куни қароқчиларнинг аччиқ устида бундан-да даҳшатлироқ юмушга қўл уришлари мумкинлигини ўйламаган чиқар... Ҳа, шундай.

Жамбул кўчасидаги 145-уй. 85 ёшли кампир Мария Мирошникова ҳеч кимни кутаётган эмас эди. Уйига бостириб кирган кишиларни кўриб эсхонаси чиқиб кетди. У ёқ-бу ёқни кузатган қароқчилар уй бекасини айтиб бўлмайдиган ҳолатда зўрлашади. Сўнг ҳаммаси бўлиб 2965 сўм (нақд пул ва турли йилларда чиққан облигациялар) «хизмат ҳақ»ларини олиб жўнаб қолишди.

Эътибор бераяпсизми, воқеалар характери, содир этилиш жараёни бир-бирига ўхшаб кетади. Ҳаммаси ўта сурбетлик билан бажарилган, қароқчилар эркин ҳаракат қилишган. Тағин улар ихтиёрида кесма ов милтиғи, ов пичоғи бўлиб, ҳар сафар борадиган жойларини пухта текширувдан ўтказганлари — ишга яхши тайёргарлик кўрганликлари кўриниб турибди.

...Сулаймонов Ебриш — 1990 йил март-апрель ойларида одамларнинг шахсий мулкига 5 марта қуролли ҳужум қилиб 8364 сўмлик зарар келтирган. Унинг шериклари Прядкин ва Ибрагимов худди шундай босқинга 4 марта боришган. Улар жиноятга қўл урган даврда ҳеч қаерда ишлашмаган. Демак вазиятни чамалаб кўришлари учун фурсатлари етарли бўлган экан-да, дерсиз. Жуда тўғри. Бироқ айрим жиҳатлар терговда ҳам аниқланмагани кишини таажжубга солади. Масалан: Ебриш Сулаймонов милиция формасини қаердан, кимдан олган? «Ҳа энди олган-да» дейиш — эътибордан қолдириш инсофдан бўлмас. Чунки у худди шу воситадан жуда унумли фойдаланган. Март ойининг иккинчи ярмида янгийўллик Роза Абдураҳмонованинг уйига «жиноят қидирув бўлимиданман», деб боргани, уй бекасининг унинг гапига ишониб оилавий аҳволи, рўзғор шароити билан батафсил таништиргани ҳам сир эмас. Милиция формаси кўчада ётмайди-ку, десак кимнингдир кўнглига оғир ботмас.

Е. Сулаймонов ўзи шароитни ўрганиб келган жойга боришни кўп ҳам орқага суриб ўтирмади. 4 апрелдан бешинчига ўтар кечаси шериги (терговда шахси аниқланмаган) билан Абдураҳмонованинг уйига киради. Уй бекасини қўшотар кесма милтиқ билан қўрқитиб, унинг 1000 сўмлик тилла буюмларини олишади. Бу пайтда Ибрагимов ва Прядкин ўзларини милиция қидираётганидан хабар топиб яширинишган эди. 15 апрель куни Сулаймонов кампирдан тортиб олинган облигацияларни Интернационал кўчасида яшовчиларга пулга алмаштирмоқчи бўлганида Мавлуда Тожибоева уни милицияга «сотиб» қўйди. Ебриш бироз ичиб олгач, Тожибоеванинг уйига келади ва 16 яшар Насибани ҳақорат қилади: ота-онанг милицияда ишлайди, ҳаммани сотади, дейди. Ва қизнинг уйда ёлғиз эканини билгач, уни зўрламоқчи бўлади. Қизнинг отаси Бахтиёр келиб, жиноятчини қуролсизлантирмаганда нималар юз беришини башорат қилиш қийин эди.

Ҳа, оғир, ҳимоясиз одамга оғир. Жиноий ишдаги шу ўринларни ўқигач ўйланиб қолдик. Нега одамлар бир-бирига бефарқ бўлиб қолишаяпти? Муштдек бошидан «раз-бор» қиладиган, чекиб, бировни асабига тегиб лаззатланаётган фарзандимизнинг туриш-турмуши, эртанги тақдири нега бизни ташвишга солмаяпти? Ахир Ебриш Сулаймонов ҳам жиноятчи бўлиб туғилмаган, эндигина 27 баҳорни қаршилаган эди-ку?! Балки унинг фикрини шу кажраф муҳит — яшаш тарзимиз издан чиқариб юборгандир. Оғир, чўнтагида пули йўқ, қўл учида кун кўраётган майиб-мажруҳ, бева-бечора одамларга оғир. Лекин унинг билагида кучи бор, бирор жойга ишга кирса 300—400 сўм маош билан рўзғор тебрата олади. Уруш йиллари силласи қуриса-да бировнинг нон ушоғига ҳам хиёнат қилмаган одамлар яшагани афсона эмас. Силсилали бу ўйлар кишини боши-кети кўринмас йўлга бошлаб кетади. Ва бирдан сўз замбараги қаратилган кимсанинг насл-насабини суриштиргингиз келади, демакки, деворга сўйлаётганим йўқмикин, дея ўйлаб қоласиз.

Сўнг ҳафсала пир бўлади. Сулаймонов 1989 йил 27 июнь Кемерово вилояти Мисков шаҳар ички ишлар бошқармасига қарашли махсус қамоқхонадан қочган экан. Хўш, унга ким ёрдам берган, унинг ёлғиз ўзи ҳаракат қилиб бундай «бахт»га мўяссар бўла олмас эди-ку?!. Умуман қамоқхоналардаги муҳит одамни бир-бирига бўри қилиб дунёга нафрат билан қарашга, унинг дилида ёвузлик уйғотишга хизмат қилмаётганмикин? Бизнингча ижтимоиётчи — ҳуқуқшуносларимиз қамоқхоналардаги муҳитни, таъбир жоиз бўлса, даволовчиликка рахна солаётган қусурларнинг илдизларини тадқиқ этмоқлари жоиз. Сўнг қамоқдан қайтган кишига шубҳали қарашимизни ҳам ўзгартирмоғимиз шарт. Лекин бу уни назоратсиз қолдириш дегани эмас. Балки милиция формасининг жиноятчи қўлига тушиб қолгани бизга озодликка чиққан одамнигина эмас, уни «хо-лидан» хабар олувчини ҳам икки карра назорат қилиш зарурлигини эслатаётгандир. Чунки Сулаймонов (бундай кишилар, афсуски, жуда кўп) декабрь ойига қадар сиполик билан юрди, унинг шу оралиқда нима иш қилганини (тағин қамоқдан қочган) ўзидан бўлак ҳеч ким билмаслиги тайин эди. Шуни эсдан чиқармаслик зарурки, замонавий жиноятчиларнинг кўпчилиги қилни қирқ ёрадиган кишилар, аксарияти довюрак бўлишади. ...Сулаймоновда қалтис ишларга раҳбарлик қила билиш қобилияти бор. Кишини жиноятга йўллай оладиган талант соҳиби. Мен у билан учрашгунча бирорта жиноий ишга қўл урмаганман, — дейди Прядкин.

Ебриш Сулаймоновнинг телбанамо ташкилотчилигини у бошлиқ гуруҳнинг давлат мулкини ўғирлаб кетишида яққол кўрамиз. Бу фаолият 1989 йил 5 декабрдан 6 декабрга ўтар кечаси «Наврўз» кафесидаги «ов»ларидан бошланган.

Ўша куни кафе қоровули Х. Усмонов «енгил» кайф бўлиб кечаси соат 3 га борганда ухлаб қолган. Эрталаб уйғонса дўкон эшиги ланг очиқ. Жами 2314 сўму 20 тийинлик ичимликлар ўғирлангани, моллар боғ қоровули Ибрагимов Мирзанинг хизмат вагончасига яширилгани ошкор бўлди. Е. Сулаймонов фақат 17 апрелдагина бу ҳақда терговчига маълум қилди: «Мен Петя, Дляввер ЯВА-350 маркали мотоциклда темир йўлнинг 55-бекатига бордик. Бирпасда темир йўл яқинидаги буфетнинг эшигини бузиб у ердан 4—5 яшик ароқ, 50 бутилка шампан виноси, 30 дона винони олдик». Қаранг, нақадар хотиржамлик, гўё ўзининг томорқасидан иккита тарвуз кўтариб чиққан одамга ўхшайди у. Кейинги воқеалар ҳам худди шу тарзда содир этилади.

8 февраль куни кечаси 8-дўкон қоровули М. Газиев кун совуқ бўлгани сабабли қоровулхонада ухлаб қолади. Ўғрилар об-ҳавонинг ноқулайлигию қоровулнинг маъсулиятсизлигидан унумли фойдаланиб дўкондан 3840 сўмлик молни кўтариб кетишган. Сулаймонов шериклари билан ўлжани ҳеч иккиланмай олдинги қайнотаси — Калинин колхозининг боғ қоровули Ибрагимов Мирзанинг вагончасига келтиради, моллар ҳар кимга «меҳнати»га яраша тақсимланади. Таажжубки, 15 апрель куни Мирза Ибрагимов ўғирлик молларни ўз ихтиёри билан терговга топшириб сувдан қуруқ чиқиб кетибди. У бир марта эмас, иккинчи марта ўз вагончасидан ўғриларга жой берган, келтирилган нарсаларни ўғирлик эканини ҳам сезган — шуларнинг ўзи унинг жиноятчиларга кўмак берганидан далолат-ку?

1990 йил 16 февралга ўтар кечаси дўкондан 2122 сўм 53 тийинлик аралаш моллар ўғирланган. Дўкон қоровули С. Пармонованинг айтишича уйига кетган-у чарчаб ухлаб қолган.

Худди шундай ҳодиса 19 февралга ўтар кечаси 3-дўконда ҳам юз берди. Дўкон қоровули У. Мусабеков соат 2 ларда постни ташлаб уйига кетиб қолади. Оқибатда, Сулаймонов гуруҳи дўкондан 5744 сўм 94 тийинлик молни ўғирлаб кетган. Бу сафар ўз ишига совуққон қараган қоровул ЎзССР Жиноят мажмуасининг 124-моддасига мувофиқ (1,5 йилга мажбурий шартли хизматга) жазоланади.

Очиғи, район ички ишлар бўлимидаги айрим ходимларнинг малакаси етарли эмаслиги бу ишда кўриниб қолди. Мана шу «ҳуқуқий машмашалар» барча тергов ишининг 7 июлда район прокуратурасига ўтказилишига сабаб бўлди. Милиция терговчиларининг ўз ишига совуққонлиги, «темирни қизиғида боса олмаганликлари» жиноятчиларга қўл келди. Фуқароларнинг уйига босқинчилик қилганига Прядкин қамоққа олингандан сўнг 4 ой, Ибрагимов эса 6 ой ўтгач иқрор бўлди. Сулаймонов эса терговчиларнинг малакасизлигидан фойдаланиб 10 кун қамоқда ўтиргач, мени милиция ходимлари калтаклади, тиббий ёрдам олдим дея асоссиз шикоят қилган. Дарвоқе, жиноий иш республика прокуратурасининг алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси С. Б. Дадажонов қўлига ўтгач, яна бир факт аниқланди. Янгийўл район ИИБ терговчиси Абдуллаев жиноятчиларга айблаш фикри эълон қилингач, уларни оқловчи билан таъминламаган экан. Бу эса кейинги терговнинг қонунийлигига путур етказган. Шунингдек, ашёвий далил — Сулаймонов Тожибоевани қўрқитиш ниятида кўрсатган «отвертка» район ички ишлар бўлими ходимлари айби билан йўқолиб қолган. «Буни қандай изоҳлаш мумкин», — дейди Дадажонов вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи Алматовга терговчи Абдуллаев устидан ёзган норозилик хатида. Мана шундай «янгиликларга» қарамай Дадажонов ишни республика прокурори белгилаган муддатда ниҳоясига етказди. 1991 йил 3 июнда Тошкент вилоят суди Е. Сулаймонов, П. Прядкин ва Д. Ибрагимовнинг ҳар бирини (мол-мулкини мусодара этиб) 13 йилдан оғир режимли қамоқ жазосига маҳкум этди.

Мақолани, қилмиш-қидирмиш дейдилар, қабилида тугатмоқчи эдик, кўнгилдаги зардобли туйғулар бунга изн бермади. Тоғни талқон қилгулик кучу ақлларини ўтин ёришга сарфлаб пешонасига лаънат тамғаси босилган бу одамларнинг оиласи нима бўлдийкин... Эрта бир кун улар озодликка чиқар ҳам... кексайганда маҳмадона набирасига нима тўғрисида сўзлаб беради у?.. Хўш, худди шу набиранинг бобо йўлидан бормаслиги (қани кафолат?..) учун нима қилмоқ зарур? Қолган гаплар мана шу фожеа — муаммо олдида соядай туюлади...

Р. БЕКБОЕВ,
Янгийўл район прокурори,

А. АЛИҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Шу кунларда Жиззах районидаги А. Навоий номли жамоа хўжалиги далаларида беда ўрими қизғин паллага кирди. Барча техника воситалари унумли ишлатилмоқда. Норпўлат Ерлиқбоев ва Қўчқор Дўсматов сингари механизаторлар кунига 25-30 гектар майдондаги бедани сифатли ўришмоқда.

СУРАТДА: ўз ишининг усталари.

О. ҲАМЗАЕВ олган сурат.

ТОПГАНИМ—ОДАМЛАР, ХОЛОС

Одатда, минбардан туриб гапириш, ишни дўндириб қўйганларга ярашади. Шунинг учун депутатлик ваколатимдан қандай фойдаланаётганим ҳақида ёзишга истиҳола қилар эдим. Аммо одамлардан тез-тез раҳмат эшитишим, уларнинг менга билдираётган миннатдорчиликлари сабабли қўлимга қалам олдим.

18 йилдан бери бригада бошлиғиман. Хабарингиз бор: бир вақтлар комсомол бригадалари тузилиб, уларга катта эътибор берилган эди. Мен ҳам ўша йиллар шу ишга берилдим. Қарабсизки, бутунлай боғланиб қолдим. Қувончим ҳам, дардим ҳам бир гуруҳ одамлар, бир парча ер бўлиб қолди. Ҳар йили давлат режаларини бажарамиз. Турмушимиз у қадар мақтагулик бўлмасада, бекаму-кўст яшаймиз.

Йил бошида Наманганда яхши бир ҳаракат бошланди. Ишчиларнинг ейиш-ичиши учун ҳамма маҳсулот, шу ернинг ўзида етиштириладиган бўлди. Бунинг учун шийпон ёнидан бир гектар ер ажратдик. Мана эрта баҳордаги ошкўкдан тортиб, кечки помидоргача ўзимизда бор. Умуман даладаги шароитдан кўнгил тўқ.

Белгиланган режани уддалашни асосий наказим деб биламан. Одамларга тинчлик, меҳнатига яраша даромад керак. Шу ўй билан бўш қолдим дегунча дала айланаман. Ҳозир ҳар гектар ерда 93 минг туп ғўза кўчати бор. Ҳар бири 11-12 тадан кўсак туккан. Ҳисоб-китоб қилиб чиқдик: 35 центнердан ҳосил оламиз. Марра эса 30,8 центнердан — 290 тонна.

Энди бевосита ўзим сайланган 269-Қўғай сайлов мавзеим ҳудудидаги юмушларим хусусида гапирай. Кўпдан бери жамоамизнинг 5-бўлими хотин-қизлари боғча-ясли етишмаслигидан қийналишар, бор-йўғи 90 ўринли боғча бўлиб, шароити бир алпозда эди. Яқин кунлар ичида 300 ўринли муҳташам боғча ишга тушади. Бу билан дугоналаримнинг не-не орзулари ушалмайди дейсиз...

Иккинчи йирик ишга қўл урганимга ҳам анча бўлди. Бу ерда замонавий ҳаммом қурилади. Лойиҳа ҳужжатлари тайёрланди, қурилиш режага киритилди. Бино учун жой ҳозирланмоқда.

Гапнинг сираси, депутатлик ҳаловат эмас экан. Кунми, тунми биров эшигингни тақиллатади, остонадан туриб чақиради. Яқинда шундай бўлди. Умида исмли ёшгина жувон кўзида ёш билан келди: «Келинчакман. Турмуш ўртоғимни севаман. У майда безорилик туфайли қамалиб қолди. Ҳозир Тошкентда. Бораман, аммо кўрсатишмайди, ёрдам қилинг». Ўзим ҳам сессияга жўнамоқчи эдим. Умидани етаклаб олдим. Фахриддин билан дийдорлашиб, суҳбатлашдилар. Ҳуқуқ органлари унинг хизмат жойини Андижонга кўчириб беришди. Мен энди бу ёш оиланинг ҳаёти мустаҳкам бўлишига кафилман.

Янгиер қишлоқ советидаги Меҳнатобод қишлоғи аҳолисининг талаби ҳам қондирилди. Шундоққина Учқўрғон шаҳрининг биқинида жойлашган бу қишлоқ аҳолиси тез ёрдам учун ўн километр наридаги Қўғай қишлоғига мурожаат этишарди. Чунки район марказий шифохонаси шу ерда. Шаҳар раҳбарияти сўровимни ижобий ҳал этди. Қишлоқ аҳлининг бутун муаммосини шаҳар ўз зиммасига олди.

Мен бундан кейин ҳам одамлар қувончи, дарди-ташвишига шерик бўлиб қоламан. Чунки, менинг топганим шу қишлоқ одамлари, холос.

Сожира БОТИРҚУЛОВА,
«Учқўрғон» давлат хўжалиги бригада бошлиғи, жумҳурият халқ депутати.

МОСКВА-ШАҲРИСАБЗ ҲАМКОРЛИГИ

— ХЎЖАЛИГИМИЗДА ҳар йили ўртача 1100 тонна сабзавот, 500 тонна мева ва узум етиштирилаяпти, — дейди Шаҳрисабз районидаги «Социализм» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Абдусалом Турсунов. — Ҳосилнинг бир қисми дала ва боғларнинг ўзидаёқ нобуд бўлаяпти. Мева ва узумни, сабзавотни териб топшириш, транспорт харажатлари юқори.

Шу каби муаммолар хўжаликда консерва заводи қуришга эҳтиёж туғдирди. Москва шаҳридаги илмий-тадқиқот институтларининг бири билан ҳамкорлик йўлга қўйилди. Москвалик лойиҳачилар завод қурилиши режасинигина эмас, балки корхонани тиклаш ва ишлатиш борасида ҳам кўмаклашмоқчи эканликларини билдиришди. Шундай қилиб, хўжаликнинг Чориқи қишлоғидан корхона учун 2,5 гектар майдон ажратилди. Айни пайтда завод қурилиши жадал бораяпти. Корхонага 600 минг сўмликдан зиёд асбоб-ускуналар, турли жиҳозлар олинди. Қозонхона, қўшимча ва ёрдамчи бинолар қуриб битказилди. Заводнинг асосий биносида монтаж ишлари давом этаётир. Қурувчилар консерва заводининг дастлабки линиясини октябрь ойида фойдаланишга топшириш ниятида.

Корхона тўла қувват билан ишлай бошлагач, йилига 7 миллион шартли банка, турли-туман шарбатлар, мурабболар, сабзавот консервалари ишлаб чиқариш имконияти яралади. Яқин атрофдаги қишлоқлардан 300 га яқин киши иш билан таъминланади. Маҳсулотни қайта ишлашдан йилига 10—12 миллион сўм атрофида даромад қилиш мўлжалланмоқда.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЖУРНАЛИСТЛАР БОЙ БЎЛИШАДИ

МОСКВА, 6 сентябрь. (ТАСС мухбири). Журналистларга таътил ҳақи, улар вақтинчалик меҳнат қобилиятини йўқотганда нафақа тўлаш, пенсиялар тайинлашда уларнинг ўртача маошини ҳисоблашда чеклашлар мавжуд эди. Энди РСФСР Вазирлар кенгашининг қарорига мувофиқ бундай чеклашлар бекор қилинди. Гап бундай тўловлар чегаралаб қўйилган машъум 220 сўм устида бормоқда. Журналистлар жамоатчилиги йигирма йилдан кўпроқ вақтдан бери ўртага қўйиб келаётган жуда ўткир муаммо ҳал қилинди. СССР Журналистлар уюшмаси кенгашининг пленумида бугун шу ҳақда маълум қилинди. Энди бу барча мустақил жумҳуриятларда амалга оширилиши муҳимлиги таъкидланди.

Ёдлов

КЎНГЛИ ТОҒДЕК УСТОЗ

Ўз инисига бир замонлар яхшилик қилиб (уйлантириб) қўйиб, бу хайрли ишини хайрсиз ишга айлантириб — умр бўйи таъна қилиб юргувчи оға деган олий номга нолойиқ акаларни кўрганмиз.

Мол-мулк, нафс, манфаат йўлида ўз туғишганининг ҳам бағридан кечадиган нафсиғорларни учратганмиз.

Уй айланиб яшар саклар
Лочинлар осмон айланиб —,

деганларидай фақат ўзи учун яшаб, ўзи учун қурбон бўладиган, бу дунёни фақат еб-ичишдан, уйдан чиқиб, уйга киришдан, ўчоқ айланиб яшашдан иборат деб, тушунадиган ғофил бандаларга йўлиққанмиз. Ишга, сафарга отланган жигарбандининг йўлига эмас қўлига қараб кўз тикиб ўтирувчи ота-оналар ҳақида, яхшиси, гапириб осий бўлмаган маъқулроқ.

Берисидан нариси яқин қолган онаизорининг кексалик нафақасини олиб, ўша маккайи мукаррама, мадинаи мунавваралариннинг қўлларига қўш қўллаб тутиш ўрнига уялмай-нетмай ўз ҳамёнига, ўз жиғилдонига ура келган оқмодарларнинг кўчасидан ўтганмиз.

Қўра-қўра қўйи, чўнтаги тўла пули бўлатуриб лоақал улуғ аём кунлари юқа-йўқсил қариндош-уруғларининг ҳолидан, аҳволидан хабар олмайдиган орсизлар билан сафардош бўлиш қисмати ҳам бу бошга тушган кезлар бўлган.

Топса босиб еб (эшик-тешикни бекитиб), тополмаса мулкдан, муҳитдан, тақдирдан, тангридан зорланиб юргувчи калта ўй, калтафаҳмлар билан давродош бўлган кунлар ҳам бу бошдан кечган.

Етти ёт бегонани нари қўя туринг ўз туғишганларининг бошларига мушкул бир иш, мушкул бир савдо тушган кунлари таскин-тасалли бериш ўрнига девор орқасида туриб томоша қиладиган, ҳамдард, ҳамнафас бўлиш ўрнига ўзини билиб-билмасликка оладиган тўқимтабиатли каслар, нокаслар билан ён қўшни бўлиб ҳам яшаганмиз.

Мен, аслида, адабиётимизнинг чинор деса чинор, нор деса норларидан бири — пири комил ўрнида кўра келганим — Миртемир оғамлар ҳақида гапирмоқчийдим. Мен бу улуғ устоднинг қутлуғ номларини тилга олишдан аввал нима учун баёти безбет, беор, бадкор, бадном кимсалар ҳақида сўз юритдим? Тунни кунга, қорани оққа, номардни жўмардга қиёс қилишни НИСБАТ дейдилар. Мен устоднинг барларидан тутиб, баҳоли қудрат хизматларини қилиб неча йил юрган бўлсам шу йиллар мобайнида у кишида юқорида алам билан айтиб ўтилган манфур одатларнинг тамоми аксини кўриш бахтига муяссар бўлганман. Ва яна нима учун у кишининг шеърияти ҳақида гап юритмай шахсияти ҳақида фахр ва ифтихор билан сўзламоққа тутиндим? Бунинг сабаби сўз сўнгида маълум бўлади. Энди муддао-мақсадга ўтай.

Бўлса бериб, бўлмаса (тушкунликка тушмай) бекдай бўлиб юришни Миртемир акага чиқазган эдилар! У кишининг тантилиги, қўлининг очиқлиги, даргоҳининг кенглиги ҳақида davраларда гап кетгудай бўлса борми, э-ҳа!.. Айниқса, Носир Фозилов, Эркин Воҳидов, Азиз Абдураззоқ, Анвар I (Анвар Эшонов), Саъдулла Сиёев, Барот I, Барот II — ҳар бири устоднинг биргина ўзларига хос бўлган феъл-атворлари, юриш-туришлари, каттаю кичикка бўлган муомила-мулоқотлари, чор-ночор яшовчи ёш ижодкорларга бўлган меҳрибончиликлари, ниҳоят, меҳмон кутиб, меҳмон кузатишлари хусусида чинни латифага, латифани лофга улаб тунни тонгга улайдилар. Агар мен фалакнинг гардиши, азал котибларининг фармойишлари билан муфтийлик мақомига муяссар бўлганимда нима қилар эдим? У киши саҳийликдан кўра ахийликка дахлдордир, деб фатво берган бўлар эдим. Йиғлаб турган, имдод, иноятга муҳтож кишини кўра-била туриб ундан четлаб ўтиш, дардига шерик бўлмаслик оғанинг таъб ила табиатларига, матлаб-маслакларига зид бир ҳолат саналар эди.

Етмиш иккинчи йилнинг куз ойларида Фозил ота, Ислом шоир ҳамда Пўлкан бахшининг таваллуд топганларига юз йил тўлиши муносабати билан Самарқанд шаҳри ва унинг туманларида ўтказилажак катта ёдлов маросимларида Ўзбекистон Фанлар академиясининг халқ оғзаки ижодиёти бўйича иш олиб борувчи донг қозонган олимлари, улкан ёзувчилар деярлик кўчиб боришди. Ўша йиллари Самарқанд вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби Бектош Раҳимов эдилар. Самарқанд шаҳри эса гўё Амир Темир бин Тарағай Муҳаммад Баҳодир бобомиз қайта тирилиб келганларидай файзли, баракали эди. Котиб Миртемир оға атрофида парвона. Камина эса муттасил иззатли устод хизматларида. Биз вилоят партия қўмитасининг меҳмонхонасига жойлашдик. Ётиб-туриш шоҳона! Емоқ-ичмоқ шоҳона! Тун-оқшомлари сайр-саёҳат қилиб юрган чоғларимизда бир тоғдан келсак, бир боғдан келамиз (аслида домла қўли билан ҳавога ёзиб — янги пайдо бўлажак шеърларининг банду байтларини битиб юрган бўладилар):

— Хўш, мулло Тўра тўраларча юрибмиз денг?

— Юрганда қандоқ, Миртемир ака.

— Сизку тўраликни даъво қилиб юрибсиз-а. Қўрғон ортидаги шўрликларнинг аҳволи қалайкин?

— Ҳойнаҳой ин қадаров?

— Барча бирдай бўлар замон келармикин?

— Келиб, ўтиб кетган кўринади.

— Ҳа, айтгандай...

Эртаси куни кеч маҳали салтанати сарой атрофида сайр қилиб юриб бир кулбайи вайронага дуч келдик. Ички ҳовли, ташқи ҳовли деб эшитганмиз. Биз кўрган кулбанинг иккала ҳовлиси ҳам бир эди. Ҳовли саҳни торгина эди, хоргина эди. Бош айланса кет айланмайди. Ҳовли чеккасида қора ўчоқ, қора қозон. Юпун кийинган бир аёл қозон атрофида ўралишмоқда эди. Уч-тўрт болакай эса ҳалиги аёл атрофида чириллаб айланар эди. Бир маҳал энг кенжаси харҳаша қилишга тушди:

— Аш-ша!..

Бола бечоранинг бу ноласига дош беролмай домланинг қош-қовоғи уюлиб дедилар:

— Одамзод шундай замонда ҳам шундай яшайдими, тўраларнинг тўраси?

— Қандай замонда, Миртемир ака?

Домла энди тамоман тундлашди. Ҳаловати бузилди. Бу «қаср»ни тарк этиб анчагача жим юрдик. Сўнг домла бир оҳ уриб дедилар:

— Тўра деймаn.

— Лаббай.

— Эртага бир иш қиламиз.

— Бош устига.

— Бош устига, дема. Ҳали бу бош керак бўлади. Қола берса бундай муҳтожликка, чор-ночорликка на бош дош бера олади, на бардош.

Мен ўзимни билиб билмасликка олиб, устоднинг хаёлини бўлмоққа ҳаракат қилган бўламан:

— Айтгандай, қандай иш эди, Миртемир ака?

— Тонг оттач, кир бўлган, бўлмаган кийимларимизни олиб келиб, анави «оқ сарой» бекасига берасан.

— Миртемир ака, бундай кишиларнинг кўриниши афтода бўлгани билан кўнгиллари тўқ бўлади.

— Ҳа, тўғри айтасан. Айтмаганлармии, кунда еган суқ бўлар, ойда еган тўқ бўлар, деб. Барибир, бир йўлини қиласан. Ялинасан. Ёлворасан.

Эртаси куни ўша «олтин» дарвозали «қўрғон» олдида пайдо бўлиб, товуш бердим. Ўша опа чиқиб келдилар. Зиёда кўркам бека эканлар. Шошганимдан тамшаниб қолдим.

— Хизмат, — деди опа.

— Хизмат эмас, бир илтимос билан келдим. Шаҳрингизда мусофирмиз. Бир ойлик юмуш билан келиб эдик. Келганимизга бир ҳафта бўлди (ёлғонни худо кечирсин). Усти-бошимиз исқирт бўлиб кетди. Малол келмаса кийим-кечакларимизни ювиб бериб турсангиз, — дея ўраб келган тоза-нотоза буюмларни опамнинг қўлига узатдим. Опа бир оз сукут сақладиларда, тугунчани олиб қолдилар. Домла хурсанд бўлиб мени мақтаб қўйдилар:

— Мен сени тўраликдан бошқа нарсага ярамайдиган бир саҳройи деб юргандим, жўраликка ҳам ярар экансан. Дуруст.

Уч туманда гўзалдан гўзал уч турлик, дунёга татирлик учрашувлар ниҳоясига етиб, Самарқанд шаҳридаги Ҳамид Олимжон номли театр биносида якунланди. Театр адабиёт, санъат мухлислари билан тирбанд. Йиғилишнинг амалий қисми тугагач, Тошкентдан келган атоқли хонанда, созанда, раққосалар борлиқ маҳоратларини ишга солиб томошабинларни лол қолдирмоқда эди. Давpани бошқариб борувчи, эндиги навбат сизлар яхши кўрган санъаткор Фахриддин Умаровга! — дейиши билан... Фахриддин ака каминанинг «Болажон» номли шеърини маромига етказиб хониш қилдилар. Миртемир ака, Тўра бу сенинг шеъринг эмасми, деб сўрадилар. Ҳа, дедим. Қувониб кетдилар. Бу — устоднинг ўз шогирдига, шогирдларига бўлган меҳри эди. Ўзлари тарбия қилиб ўстирган боғу боғчаларининг ҳосилга кира бошлаганига қилган шукронаси эди. Бундай мисолларни истаганча келтиришим мумкин. Бироқ имконият (рўзнома) доираси чекли.

Устоднинг муҳтожларга мудом имдод, иноят қила келганликлари ва лекин ўзлари музтар бир ҳолга тушган пайтларида ўзини йўқотиб, довдираб (бизга ўхшаб) қолганликларини, бировдан бирор нарса сўраганликларини, туриш-турмушдан, табиатдан нолиганликларини эслай олмайман. Фақат ва фақат раҳматлик оналарининг аччиқ қисматларини эслаган онларидаги нола ҳамда нолишларини, ўртаниб-ёнишларини, минг афсуски, сўз билан ҳам, соз билан ҳам ифода қилиб бера олмайман.

Мирзантой (ўғиллари Мирзани ўзлари шундай деб атар эдилар) билан Ҳуррриятбегимнинг никоҳ тўйлари ўтказилмоқда эди. Куёв бола куёв жўралари билан келинни олиб келишга отланмоқда эди. Бунинг учун қанча «от» — машина керак. Яна кимнинг ўғли уйланаяпти денг! Боз устига у томонда янги қуда, янги қудағайлар қуёвларининг кўча-кўйини тўлдириб келишларини кутмоқда. Бир маҳал кўчага чиқиб қарасак келин томонга бориш учун биронта ҳам шай қилиб қўйилган машинанинг ўзи йўқ. Ваҳоланки тўйхона атрофи, кўча-кўй «Волга»га тўлиб кетган. Қутлуғ хонадонда тўй бўлаяпти-да. Ёзувчиман, шоирман деганнинг, домлага шогирд тушганларнинг, қавму қариндошларнинг ҳаммаси шу ерда-да. Миртемир ака эса ҳовли саҳнида елкасини қоқиб, бирда-бирда бир томонга солланиб бепарво юрибдилар. Дарҳол устоднинг энг яхши кўрган шогирдларидан Жуманиёз Жабборовга бор гапни айтдим. Жуманиёз ака ана-мана дегунча бир талай машинани қаторлаштириб ташлади. Тўй-тўймисан тўйдай ўтди.

Ёдингизда бўлса юқорида мен бу гал домланинг ижодлари ҳақида гап очмасликка ваъда бергандим. Сабаби: у кишининг ижодлари билан шуғулланувчи миртемиршунослар етарли. Шунинг учун пири комилнинг араб, форс, ўрис тилларини мукаммал билишлари билан бирга Қозоғистонга борсалар Абай, Қирғизистонга борсалар Манас, Қорақалпоғистонга борсалар Қайни, Бошқирдистонга борсалар Мустай Карим, Татаристонга борсалар Ҳоди Тоқтош, Озорбайжонга борсалар Муҳаммад Ҳоди қиёфаларига кириб кетишларини муҳаббат билан, ҳавас билан айтиб ўтмоқчи эдим.

Тўра СУЛАЙМОН.

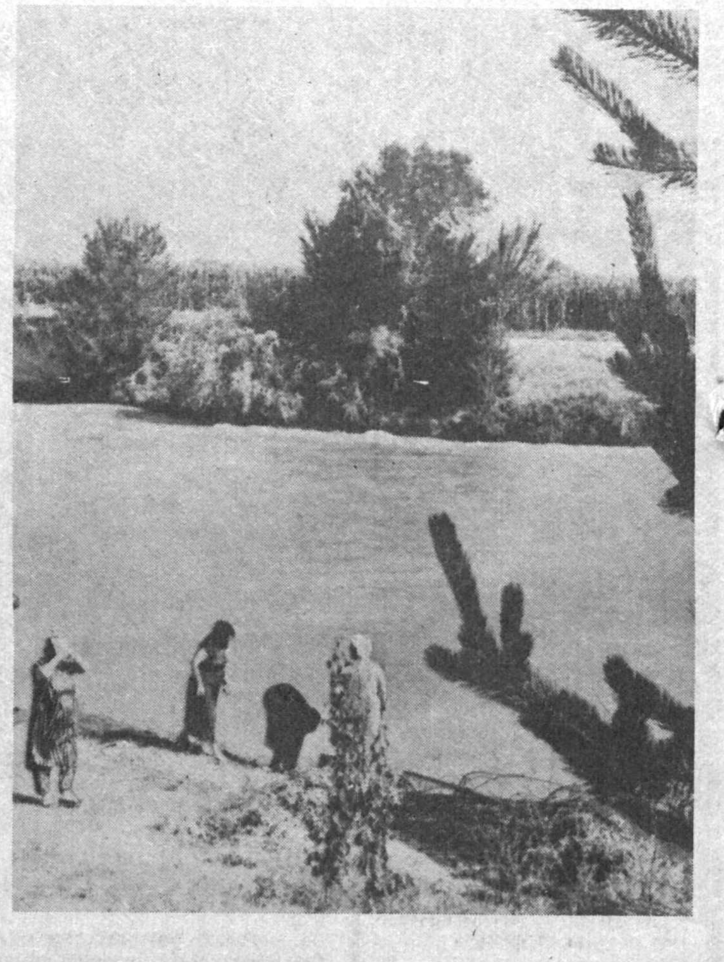

СОЙ СОҲИЛИ СЎЛИМ-СЎЛИМ.
М. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Муаммо кўндаланг қўйилади

«БИЗГА ОСОН ТУТМАНГ, УКАМ»

— «... ёзганингиз билан нимаям ўзгаради? Ҳаммаси жой етишмаслигига бориб тақалаяпти. Кутубхонамизда 1973 йилдан буён китоблар жовонларга ҳажмига қараб тахланади. Шу боис ўқувчилар сўраган китобларни дарҳол топиб беролмаяпмиз...»

Директорининг бу сўзлари, рости, мени ўйлантириб қўйди. Маълум бўлдики, китоблар амалдаги қоида бўйича — муаллифи ёхуд номига кўра тахланадиган бўлса, уларни саришта қилиш осон эмас экан.

Девордаги фалокатдан даракчи ёриқлар ходимларнинг саъй-ҳаракатлари ила ясалган кўргазма қоғозлар билан тўсиб қўйилган. Уларга нигоҳингиз тушса титраб кетасиз...

— Аёл кишининг саккиз соат тиқ юриб ишлашини айтинг, — дейди Руҳабзо опа Асқарова. — Ойлик маоши тузукроқ бўлса ҳам майли эди. Кутубхона малакали ходимининг ўртача ойлиги 135 сўм. Бу оширилгани. Бўлим мудирлари ўртача 200 сўмдан олишади. 128 кишилик жамоада бундай ходимлар атиги 10—12 нафар, холос.

Бу ҳол олисдаги вилоятнинг кичик бир кутубхонасида эмас, балки Тошкент Давлат университетининг асосий зиё масканида рўй бераётгани ғоят ачинарли. Қаталакдай хоналарда урилиб-сурилиб ишлаётганларга шароит яратиб бермасдан туриб улардан иш талаб қилиш инсофданми? Улар оз эмас, нақд 20 минг кишилик йирик жамоага хизмат кўрсатишади. Жой торлигидан «омбор»га тушаётган китоблар сони 300 минг нусхадан ошибди. Худди шу ноёб китобларни ташналик билан қидириб юрган ўқувчи-ю илмий ходим ва талабалар аҳволини бир кўз олдингизга келтириб кўринг-а! Ўтмишда ёзув битилган қоғозни муқаддас билиб, кўзига тўтиё этган боболаримиз назари зах тортиб чириётган китобларга тушса, бизга нима деган бўларди? Буни ўйлашнинг, эшитишга чоғланишнинг ўзи даҳшат.

Университетнинг ҳар бир факультетида кутубхона бўлимларининг мавжудлиги ўқувчи билан бевосита яқиндан алоқа қилиш учун қулайлик яратади. Бироқ янги китобларни Тошкент шаҳар кутубхоналар коллектор (?) идорасидан олиб келиш, ундан сўнг факультетлардаги бўлимларга тарқатиш учун алоҳида машина йўқ.

— Алоҳида машина ажратиб беришларини сўраб мутасаддиларга бир неча марта мурожаат этганмиз, — дейди куйиниб кутубхона директори. — Аммо ҳамон натижа йўқ...

Физика факультети кутубхонасига кириб ҳайрон қолдим. Ертўладаги мўъжазгина хоналарнинг девори шўрлаб кетган. Эҳтиёт бўлмасангиз ўрнидан қўпорилиб кетган тахталарга, шундоққина оёқ остига тахлаб қўйилган китобларга қоқилиб кетишингиз тайин. Хоналарнинг бирида эса иссиқ сув қувури қачонлардир созлангану устини ёпиш устанинг ёдидан кўтарилган чоғи, чала қазилган хандақдек аҳволда. Электр тармоқларию чироқларининг ярми ишдан чиққан.

Ҳайриятки, қизлар жон куйдиришиб, хўжасизликдан хор этилган бойликни тартибга келтиришаяпти. Ҳар куни қанчадан-қанча одам кириб-чиқадиган жойда аҳвол шу бўлса, «боғланган» асарлар не куйга тушганини тасаввур этиш қийин эмас.

Валюта ҳисобига келадиган ойномаларнинг сақланиши ҳам талаб даражасида эмас. Рўзнома ва ойномаларни кўздан кечириш учун ўқув хоналари етишмайди. Бош бинонинг янги ўқув зали дорилфунундаги эҳтиёжни қондира олмайди.

Хўп, жой етишмас экан; унда китобларни уйда мутолаа қилишса бўлмасмикан? Афсуски, йўқ. Ҳар беш-олтита «йўқ»нинг сабабларидан бири — «китоб йўқолган»лиги. Нима бу? Ҳотамтойликми? Нега йўқолган? Қоида бўйича гуноҳкор университетдан ҳайдалишдек жазо олиши гувоҳномага ёзиб қўйилган — буни ҳамма яхши билади. Не ажабки, қанча китоб йўқолганию, қанчаси ўз ўрнида эканлигини кутубхонадаги тажрибали ходим ҳам билмас экан.

Китоблар — бебаҳо бойлигимиз, уларга муносабат бизнинг маънавий-эстетик дунёқарашимиз даражасини белгилайди. Улуғ бобокалонимиз Абу Али ибн Синога «Тила тилагингни» дейишганда «Бош кутубхонадан фойдаланишга ижозат этинг» деган эканлар. Лекин йилига 100000 китоб қабуллайдиган бу кутубхона университетнинг етмиш йиллик тўйида ҳам янги бинога маҳтал бўлиб қолаверди.

— Минг афсуски кутубхона янги биноси бу йил ҳам қурилмайдиган бўлди, — деди университет капитал қурилишлар бўйича проректори Расул Зуфаров. — 1990 йилнинг апрель ойида Москвадаги Гипровуз илмий даргоҳида тайёрланган янги кутубхона лойиҳаси Тошкент шаҳар меъморчилик бош бошқармаси кенгашида тасдиқлангач, Тошкент шаҳар қурилишлар бош ташкилотининг 12-трестига топширилган. Қурилиш-монтаж ишлари 1991 йил бошланиб, 1996 йилда якунланиши зарур эди. Бироқ ундай бўлмади. Дастлаб чала қурилишлар тугалланиши керак экан.

Хоразмда қатағон йиллари «дафн» этилган ноёб китобларни ҳаяжон ила қазиб олаётган фидойи одамлар ҳақида ўйласам кўзимга ёш келаверади. 3 миллионтадан ортиқ китоб жамғарилган ўлкан кутубхонадаги манзарага гувоҳ бўлиб, Руҳабзо опа айтмоқчи, «қўлимдан ҳеч нарса келмаслиги»дан ўкиндим.

Абдунаби ЭРГАШ ўғли.

«Халқ сўзи» — «Народное слово» рўзномалари редакцияси коллективи шу рўзномаларнинг Хоразм вилояти бўйича мухбири Абдулла Собировга укаси

Саъдулла СОБИРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ЖАРЛИК» МАҚОЛАСИ МУШТАРИЙЛАР МУҲОКАМАСИДА

ЖАЗО МУҚАРРАР БЎЛСИН

Жумҳурият Олий Кенгаши муҳокамасига ҳавола этилган «Жарлик» мақоласини ўқиб, қадимги бир ривоят ёдимга тушди. Унинг қисқача мазмуни шундай:

Бир подшоҳ мамлакатнинг фуқароси бўлмиш бева кампирнинг ёлғиз ўғлини халқнинг кўз олдида дорга осдириб юборди. Онаизор буни эшитгач шоҳга даъвогар бўлиб, шариат қозисига арз қилибди. Икковлон шоҳ ҳузурига киришибди. Ҳукмдор воқеанинг рост эканлигини тан олибди. Шунда қози кампирга икки нафар гувоҳ топиши лозимлигини уқтирибди. Холислар ҳам топилгач, қози кампирга дебди:

— Энди хоҳласангиз подшоҳдан ўғлингиз учун товон, хоҳласангиз жонга жон олинг.

Подшо ҳам кампирнинг олдига бир уюм олтин қўйибди ва ўзи дор остига бориб, сиртмоқни бўйнига осибдида, хоҳлаганингизни танлайверинг, мен рози, дебди.

Қози подшоҳдан ўғлоннинг ўлдирилиши сабабини сўраган экан, у шундай жавоб берибди:

— Марҳум ашаддий жиноятчи экан. У нуқул шаҳар аҳолисига озор етказарди. Шу боис, ибрат бўлсин, бошқалар ҳеч қачон халққа бунақа жабр етказмасин деб уни дорга осдирдим.

Бу гапни эшитган онаизор кутилмаганда подшоҳнинг оёғи остига йиқилиб, узр сўрабди:

— Йўқ, шоҳим, сиз жуда тўғри иш қилган экансиз. Мен сизни эмас, аксинча, шундай нолойиқ фарзанд ўстирганим учун сиз мени эл олдига дорга остиринг. Зеро, бу воқеа, эл-юртга зарар етказадиган, нолойиқ бола ўстирадиган оналарга сабоқ бўлсин!..

Кошки эди мамлакатимиз милиция, прокуратура ва судлов ходимлари ҳам ўша подшоҳ каби мард бўлишса, биз фуқаролар ҳам ўша бечора кампир каби халқпарварлик ва ҳиммат кўрсата олсак. Минг афсуски, бу фазилатлар фақат орзу бўлиб қолмоқда.

Энди муҳокамага ташланган мақолага қайтаман. Мен муаллифнинг деярли барча фикрларини қўллаб-қувватлайман. Фикри ожизимча дастлаб шаҳарларда, эндиликда эса қишлоқларимизда пайдо бўлаётган ўзга жумҳуриятлик дайдилар масаласини тезроқ, биринчи галда ҳал этиш керак. Ўз она юртига сиғмаган, қилмиши жиноятчилигу зараркунандалик бўлган бу бетайин нусхаларни (инсон дегани тилим бормади) юртимизга қабул қилмаслик, келиб қолганларини эса чиқариб юбориш чораларини қатъий қилиб қўядиган қарорлар қабул қилиш ва унинг изчил бажарилишини таъминлаш лозим. Агар бу қарорларни бузадиган, унга риоя қилмайдиган кимсалар топилиб қолса, аёвсиз жазолаш зарур.

Ёшларимизни ҳам ҳуда-беҳудага ёмонлайвермай, уларни иш билан таъминлашга эришайлик. Яхши ҳаёт кечиришларига имконият яратайлик. Шундан сўнг ҳалол, халқпарвар инсонлар бўлишларини талаб қилиб, масъулият билан тарбиялайлик.

Порахўрлик, таъмагирлик иллатларига қарши аёвсиз ўт очайлик, аниқ чоралар белгилайлик. Акс ҳолда жамиятни поклаб бўлмайди.

Менинг фикримча юртимизда яшаб туриб миллатимизнинг тили, маданияти, урф-одатини ҳурмат қилмайдиган, оёқ ости этадиганларга нисбатан ҳаммамиз қаттиққўл бўлишимиз керак. Айни пайтда ҳақиқий байналмилалликни амалда улуғлайлик.

Сўзимнинг охирида республикамиз Олий Кенгаши ўғри-босқинчиларга нисбатан «Жарлик»да таклиф этилган жазо чораларини қўллаш ҳақида бир қарорга келса айни муддао бўлишини таъкидлаб ўтмоқчиман. Агар ўғриларнинг қўли кесилса, қотиллар ўлим жазосига ҳукм этилса, беҳаё фоҳишалар, порахўрлар эл орасида сазойи қилинса халқимиз армонлари ушалади, юртимизда ҳалоллик, поклик ва адолат ўрнатилади, деб ҳисоблайман. Жиноятга яраша жазо доимо муқаррар бўлсин!

Ҳабибуллоҳ ЮСУФЖОН ўғли.
Чортоқ шаҳри.

Сўз—муҳаррирларга

БЕМИННАТ МАСЛАҲАТЧИНГИЗ

Соғлигинг — бойлигинг. Жисму жон аталмиш мамлакатнинг ободлиги, осойишталиги, бахт-саодати саломатлик пойдевори устига қурилишини яхши биламиз. Шу боисдан инсон саломатлиги ҳам доимий ғамхўрлик ва парваришга муҳтож.

Инсон соғлиги фақат моддий тўкислик, еб-ичиш, ҳузур-ҳаловатгагина боғлиқ бўлмай, маънавий билим, жисмоний ҳаракат ҳам сув билан ҳаводек зарур. Зеро, инсон еб-ичиш учун яшамайди, яшаш учун еб-ичади, деган донолар.

Кейинги йилларда халқимизнинг саломатлик маърифатини, санитария-гигиена маданиятини оширишда «Сиҳат-саломатлик»ка ўхшаш ўзбекча нашрга зарурат сезилиб қолган эди. Кўп йиллар орзу қилинган ойнома 1990 йилнинг май ойида таваллуд топди. Дастлаб 40 минг нусхада чиқа бошлаган ойномага талаб орта борди ва учинчи сондан бошлаб 60 минг нусхада чоп этилди.

1991 йил январидан ойнома ўқувчилари 100.000 нафарга етгани редакциямиз учун беҳад қувонч бўлди. «Сиҳат-саломатлик» ҳали жумҳуриятимиз ҳудудларига бир текис етиб боролгани йўқ. Чунки ўтган йили ойномамизнинг номи обуна китобчасига ҳам киритилмаганди. Шундай бўлса-да, ўқувчиларимиз, мухлисларимиз ойма-ой, қадамба-қадам кўпаймоқда. Йўл бўйи ҳар ойда минг, бир ярим минг атрофида обуна қабул қилинаётганлиги — муштарийларнинг ўз хоҳиши билан боғлиқ.

Муштарий эҳтиёжи, талаби ва хатларидан келиб чиқиб янаги йилда ойномани янада ўқимишли ва қизиқарли чиқариш учун қуйидаги йўналишларни ёритишга алоҳида эътибор берамиз: шифокорлар маслаҳати, олим мулоҳазаси, халқ табобати, мерос, гиёҳлар, мевалар хосиятлари, мижоз, оналарга маслаҳатлар, овқатланишни биласизми, кийиниш ва фасл, руҳ олами, ихлос — халос, шифокорлар ҳақида ҳикоялар, шогирдлар устодлар ҳақида, тиббиёт ютуқлари, руҳшунос маслаҳати; балоғат пиллапояларида, оила қўрғонингиз, оқ гул билан қизил гул...

Ишонамизки, ойноманинг безалиши, нашр ижроси ҳам келгуси йили сифатли бўлади.

Сўзимиз бошида жисму жон мамлакатининг бахт-саодати саломатлик пойдеворининг мустаҳкамлигига боғлиқ, деган эдик. Шундай экан, пойдеворни қандай тикламоқ ва асрамоқ юзасидан беминнат маслаҳатгўй — оила дўсти, ёшу қарининг бирдек суҳбатдоши бўлмиш «Сиҳат-саломатлик»ка обуна бўлишингизни тавсия этамиз. Сизларга соғлиқ, хуш кайфият, узоқ умр тилаймиз.

Санджалол БАҲРОМОВ, тиббиёт фанлари доктори, профессор, «Сиҳат-саломатлик» ойномаси бош муҳаррири.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ЗАМОНАВИЙ ДАСТУРЛИ БИРИНЧИ ДАРАЖАЛИ КОМПЬЮТЕРЛАР ИЖРОКОМ ХОДИМЛАРИГА!

Агар Сиз **АВИМ** (автоматлаштирилган «ижроком») системасидан фойдалансангиз, ўз маблағ ва вақтингизни тежайсиз.

АВИМ — бу имкониятлари кенг ва нархи арзон системадир. Мутахассисларимиз бир ой ичида системани ишга тушириб беришади ва ундан фойдаланишни ўргатишади. Биз камида бир йил давомида унинг ишлашини кузатиб борамиз.

АВИМ системаси Сизга қуйидаги ишларни тез, пухта ва хатосиз бажаришга ёрдам беради:

— кичик ва қўшма корхоналар, кооперативлар, акционерлик жамиятлари, масъулияти чекланган ташкилот ва жамиятларнинг ривожланиш маромини ҳисобга олиб бориш;

— меҳнаткашларнинг аризалари ва шикоятларини, депутатларнинг сўровларини рўйхатга олиш ва уларга жавоб тайёрлаш;

— ижроком қарамоғидаги ҳудуднинг ижтимоий ривожланиши ҳақидаги маълумотларни ўрганиш ва минтақа паспортини олиб бориш;

— даромад ва харажат билан боғлиқ ҳисоб-китоб ишларини тезкорлик билан ташкил қилиш;

— ташкилотлар ва корхоналарнинг техникавий-иқтисодий кўрсаткичларини текшириб бориш;

— турар жой ва ишга жойлаштиришга муҳтож бўлганларнинг шахсий ҳисобини олиб бориш...

ва жуда кўп бошқа имкониятлар Сизнинг эҳтиёжларингизга қараб ўзгартириладиган **АВИМ** системасида мавжуд.

Биз системадан фойдаланувчи ҳар бир ташкилот билан бевосита алоҳида ишлашни афзал деб биламиз.

1 октябргача тузилган буюртмалар учун имтиёзли нархлар белгиланган — бу Сизнинг омилкорлигингиз ва дадиллигингиз учун мукофотдир.

Биз Сизнинг сўровларингизга биноан нархлар рўйхатини жўнатамиз.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: (8-371-2 код) — 34-25-68, 34-25-69.

Сўровларни қуйидаги манзилга юборинг: 700099, Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси, 118-уй.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Н. С. САЪДУЛЛАЕВ.

Таҳрир ҳайъати: А. А. АБДУЛЛАЕВ, Ф. Й. АБДУРАҲИМОВА, И. Г. ВОЛКОВ, Д. М. ҒУЛОМОВА, С. С. ҒУЛОМОВ, З. И. ЕСЕНБОЕВ, А. И. КОВАЛЕВ (масъул котиб), П. Н. ҚАЮМОВ, Тоҳир МАЛИК, М. МУҲАММАДКУЛОВА, С. Ф. МУҲИДДИНОВ (масъул котиб), Т. Э. НАЗАРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), З. Қ. НОРМУҲАМЕДОВ, Л. Н. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Р. ПИДАЕВ, М. РУЗМАТОВ, О. Р. САИДОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), В. Н. СИГЕДИН, Ш. ТЕМУРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП

Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64668. Буюртма № 5837.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри, 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 24.30. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12